

TRIMITAS

Tapk
šauliu

Kibernetinės gynybos
ir saugumo inovacijų
hakatonas

„UGNINIS
SKYDAS 2024“

02

Dalyvauk
civilinės saugos,
šaudymo, taktikos
pratybose

04

Ugdyk
pilietiškumą
piliетinio pasipriešimo
kursuose

06

Susipažink
su bendraminčiais

saugos.sajunga.lt

9771392475004

1,99 €

svarbios pamokos

Ukraina patyrė, ką reiškia mokytis priešui jau trypiant jos žemę. Mes galime ir privalome mokytis jau dabar. Išmokime svarbias pamokas ir būkime pasiruošę dienai X.

Pilietinio pasipriešinimo pamokos

- Išmokssite tvarstyti žaizdas, naudoti turniketą, mobilizuoti galūnes, naudoti neštuvus.
- Išmokssite įžiebtį ugnį skeltuvu, kitomis priemonėmis. Pagaminti apkasų žvakę.
- Išmokssite elgesio taisyklių evakuojantis ir kaip parengti evakuacijos planą.
- Išmokssite pinti maskuojamąjį tinklą.

Atsparumo hibridinėms grėsmėms pamokos

- Išmokssite skirti hibridines grėsmes pagal veikėjus, jų tikslus ir naudojamus įrankius.
- Sužinosite informacinių, kibernetinių ir energetinių grėsmių atpažinimo ir užkardymo būdus.
- Suprasite, kaip identifikuoti užsienio žvalgybos tarnybų keliamas grėsmes.
- Gebėsite atpažinti propagandą, dezinformaciją ir melagenas.
- Sužinosite galimus atsako į hibridines atakas scenarijus.

2024 M. NR. 10 (1390)
TIRAŽAS 1000 EGZ.

©„TRIMITAS“, 2024
LEIDINIO INDEKSAS 5291.
ISSN 1392-4753

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

ŠIAME NUMERYJE:

- 2 LŠS KRONIKA
- 11 AVANGARDAS / VALDAS KILPYS
Šaulių konferencija ir hakatonas, arba Kai susirenka galvoti šauliai, prastas rezultatas neįmanomas
- 15 IŠMOKTOS PAMOKOS / GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA
Psichologinis pasirengimas ekstremalioms situacijoms
- 18 IŠSISEK IR PASIKABINK
Šaulių pareigybių ženklai
- 20 ATGARSIAI / VILMA KAVA
Bendras tikslas vienija
- 26 LŠS ISTORIJA / STASYS IGNATAVIČIUS
Onos Putvinskaitės-Tercijonienės 125-osioms gimimo metinėms
- 30 SAJA / KORNELIJA ŽILIONYTĖ
90 kartų valio!
- 33 KIBERNETINIS SAUGUMAS
Nuo socialinio tinklo paskyros užėmimo iki banko duomenų nutekimo: kaip apsaugoti savo slaptažodžius?
- 34 ŽVALGYBA / VALDAS KILPYS
Rusiškas sausas maisto daviny. Besiilgintys sovietmečio liks patenkinti

Išleidžiamas paskutinę kiekvieno mėnesio savaitę.

Kasdienes naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

Lietuvos šaulių sąjunga

VYR. REDAKTORIUS Vytaras Radzevičius
KALBOS REDAKTORĖ Sandra Balžekaitė
KORSPONDENTAS Valdas Kilpys
DIZAINAS Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

VIRŠELIO NUOTRAUKA: akimirka iš kibernetinės gynybos ir saugumo inovacijų hakatono „Ugninis skydas 2024“. Vidmanto Činausko nuotrauka.

REDAKCIJOS KOLEGIJA:
Žilvinas Neliubšys / CV narys
Aurimas Navikas / CV narys
Augustas Žukauskas / CV narys
Aušra Garnienė / LŠS Komunikacijos skyriaus vedėja
Gabrielius E. Klimenka / šaulys
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja
Irena Šalaviejiene / išsivijęs šaulė

Autorių dėmesiu – medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

SPAUSDINO UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvej.

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga
FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT

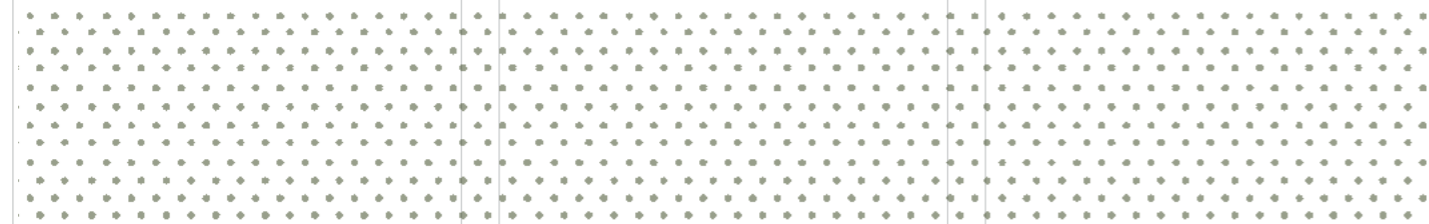
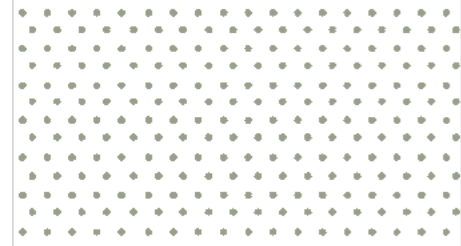
ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
EL. P. redakcija@sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.

KYLAM SU LIETUVOS KARIUOMENE

Seimas priėmė Aviacijos įstatymo pataisą, pagal kurias Lietuvos šaulių sąjungos naudojami bepiločiai orlaiviai bus priskirti Lietuvos kariuomenei.

„Anksčiau LŠS bepiločiai orlaiviai buvo klasifikuojami kaip civiliniai, todėl jų naudojimas buvo ribotas, ypač virš karinių teritorijų. Dabar šios pataisos leis droninius pajėgumus efektyviau integruoti į krašto apsaugos sistemą“, – teigė iniciatyvos autorius, buvęs NSGK pirmininkas, krašto apsaugos ministras Laurynas Kasčiūnas. x

MOBILIZACIJOS PRATYBOS

Šauliai dalyvavo didžiausiose mobilizacinės sistemos patikrinimo pratybose „Vyčio skliautas 2024“!

Rugsėjo 23–26 dienomis visoje Lietuvoje vyko pratybos, kurių metu buvo siekiama įvertinti Valstybės mobilizacinės sistemos būklę. Pagrindinis tikslas – patikrinti, kaip šalis pasirengtų ir sutelktų išteklius gynybai, vykdant gyvybiškai svarbias funkcijas kritiniu metu. x

1

„ŽAIBAI“ KURIA ISTORIJĄ

Nuotraukos:
VYR. EIL. E. ČEBATORIENĖS

Vertinamosiose pratybose su Krašto apsaugos savanorių pajėgų Didžiosios Kovos apygardos 8-ąja rinktine šauliai bene pirmą kartą istorijoje dalyvavo kuopos vienetu. Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Vilniaus Vlado Voverio-Žaibo 1029-oji kovinių būrių šaulių kuopa lygiavertėmis teisėmis su KASP kuopomis ir pavaldumu KASP 8-osios rinktinės štabui vykdė užduotis pratybose. „Žaibuose“ nėra nė vieno aktyvaus KASP, rezervisto ar privalomosios karo tarnybos kario – vien civiliai šauliai. x

„TVIRTAS SKYDAS 3“

Daugiau nei 1 000 karių ir šaulių dalyvavo pratybose „Tvirtas skydas 3“ Vakarų Lietuvoje.

Spalio 1–6 dienomis Tauragės, Šilalės, Šilutės, Plungės, Kretingos, Rietavo ir Klaipėdos rajonuose vyko Krašto apsaugos savanorių pajėgų Žemaičių apygardos 3-iosios rinktinės pratybos.

Pratybose taip pat dalyvavo Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų vienetai bei NATO sąjungininkų kariai iš Jungtinės Karalystės, Latvijos ir Danijos. x

JEI GRIŪNA STOGAS...

Klaipėdoje vyko praktiniai mokymai „Būtiniosios pagalbos teikimas bendradarbiaujant su specialiosiomis tarnybomis: saugaus darbo ypatumai esant pastato griūties pavojui“, kuriuos organizavo Karaliaus Mindaugo PMC paramedikų sektoriaus profesijos mokytojai, bendradarbiaudami su socialiniais partneriais ir specializuotomis tarnybomis.

Mokymų tikslas – stiprinti tarnybų medikų ir specialistų bendradarbiavimą, patikrinti jų gebėjimą veikti komandoje bei greitai ir efektyviai teikti pagalbą masinės nelaimės atveju. Inscenizuotos pastato griūties metu dėmesys buvo skiriamas praktiniam gelbėjimo operacijų vykdymui.

Mokymuose dalyvavo medikai, būsimoji paramedikai, specialistai iš Lietuvos kariuomenės, Greitosios medicinos pagalbos tarnybos, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus, Priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Policijos komisariato, Lietuvos šaulių sąjungos ir Klaipėdos universitetinės ligoninės. x

MUS VIENIJA VIENA MISIJA

Spalio 3 d. iškilmingai pasirašytas bendradarbiavimo protokolas tarp Lietuvos šaulių sąjungos ir užsienio jaunimo kadetų organizacijų. Šį susitarimą oficialiai patvirtino Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės atstovai.

Kaip sakė plk. ltn. Gediminas Latvys: „Mes esame viena šeima, atsakinga už jaunimo ugdymą ir visuomenės švietimą. Šaulių sąjungoje mes vienas kitą vadiname broliais ir sesėmis, leiskite ir j jus taip kreiptis.“ Ši sutartis – tikrai ne tik formalumas, bet stipri draugystė ir bendro tikslo siekis, nes mūsų visų misija – skatinti jaunimo aktyvumą, pilietiškumą ir bendradarbiavimą.

ŠAULIŲ SĄJUNGA PASIRAŠĖ BENDRADARBIAVIMO SUTARTĮ SU SANTAROS KLINIKOMIS

Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. ltn. Lino Idzelis ir Santaros klinikų generalinis direktorius Tomas Jovaiša pasirašė sutartį, pagal kurią numatytas glaudus bendradarbiavimas ir galimybė šauliams gelbėtojams ir medikams dalytis patirtimi.

„Mokysimės vieni iš kitų“, – pabrėžė plk. ltn. Lino Idzelis, tęsiant šaulių ir mokymo institucijų bendradarbiavimo tradicijas, siekiant sustiprinti gynybinius pajėgumus ir pasirengimą ekstremalioms situacijoms.

Tomas Jovaiša pridūrė, kad Santaros klinikos yra svarbus nacionalinės gynybos sistemos narys, todėl šis bendradarbiavimas yra esminis rengiant klinikų kolektyvą ir praktiškai išmėginant skirtingus reagavimo scenarijus. x

SVARBI INFORMACIJA ŠAULIAMS!

Seimas patvirtino naują draudimą, kuris riboja šauliams ir tarnautojams, dirbantiems su slapta informacija, vykti į nedraugiškas užsienio valstybes, tokias kaip Rusija ir Baltarusija.

Kaip yra teigęs krašto apsaugos ministras Laurynas Kasčiūnas, pakeitimais nustatomas apribojimas paslapčių subjektų darbuotojams vykti į užsienio valstybes ar teritorijas, kuriose jų buvimas galėtų kelti pavojų Lietuvos nacionaliniam saugumui.

Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininkas Emanuelis Zingeris taip pat pabrėžė, kad totalitariniai režimai siekia destabilizuoti visuomenę ir manipuluoti Lietuvos piliečiais. x

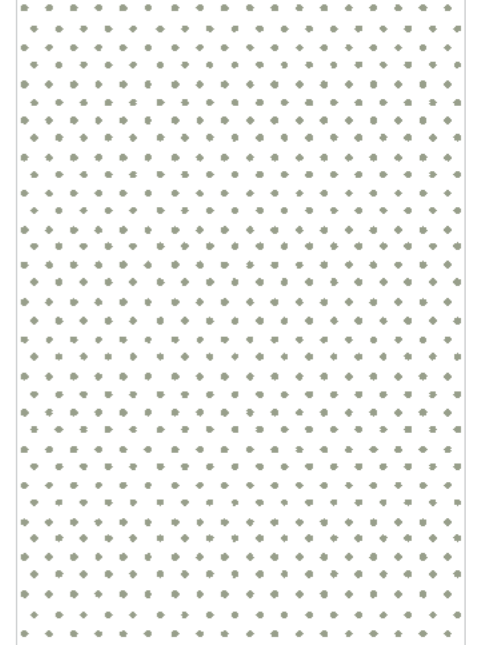

MESTAS IŠŠŪKIS VANDENYNUI!

Mūsų brolis šaulys Aurimas Mockus pradėjo odisėją per Ramujį vandenyną!

Klaipėdietis išplaukė iš San Diego miesto įlankos, JAV, vienviete irklinė valtimi „Kuršis“ su tikslu po 6–8 mėnesių ir 12 000 km irklavimo pasiekti Brisbaną Australijoje. Sėkmingai įgyvendinęs savo kelionę, Aurimas taptų pirmuoju žmogumi pasaulyje, įveikusiu tokį maršrutą. x

KLAIPĖDOJE KURIAMA BEPILOČIŲ SISTEMŲ ŠAULIŲ KUOPA

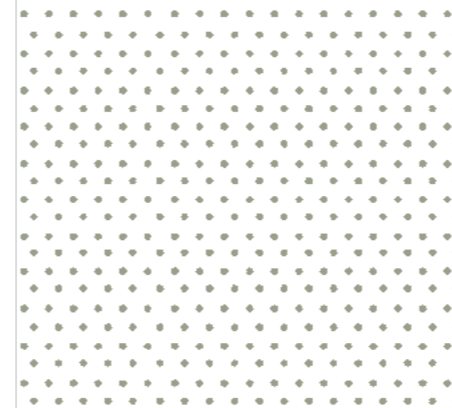
Iniciatyva sukurti specializuotą kuopą kilo patiems šauliams, kurie anksčiau vystė bepiločių orlaivių pajėgumus atskiruose padaliniuose. Dabar šios pajėgos bus suvienytos vienoje komandoje, kurioje dirbs bepiločių orlaivių (BO) pilotai, ryšininkai ir inžinieriai.

„Bendras įvairių sričių specialistų darbas duos dar geresnius rezultatus ir taps tiesiogine parama kitoms kuopoms“, – įsitikinusi laikinai vykdanči Lietuvos šaulių sąjungos Vakarų / Jūros / šaulių 3-iosios rinktinės vado funkcijas Jurgita Poškienė.

Prie kuopos veiklos kviečiami prisijungti visi šauliai, kurie jau turi arba nori įgyti su bepiločių orlaivių vystymu susijusių žinių. Ateityje į kuopos veiklą planuojama įtraukti ir jaunuosius šaulius. x

ŠAULIAI PAGERBĖ SEDOS KAUTYNĖSE ŽUVUSIUS KARIUS

1944 metų spalio 6–7 dienomis Sedos kautynėse jauni Tėvynės apsaugos rinktinės kariai bandė sulaukyti Sovietų Sąjungos kariuomenės veržimąsi į vakarus. Nors sudėtingomis sąlygomis nepatyrusiems 18–20 metų jaunuoliams teko kovoti su žymiai galingesniu priešu, jų pasiaukojimas užtikrino bent minimalų sovietų puolimo pristabdymą. Tai buvo vienas iš svarbių mėginimų atkurti Lietuvos kariuomenę. x

SUTARTIS SU LIETUVOS PSICHOLOGŲ SĄJUNGA

Rūpindamasi savo brolių ir sesių šaulių psichologine gerove, Lietuvos šaulių sąjunga pradeda bendradarbiavimą su Lietuvos psichologų sąjunga bei buria šaulius, turinčius atitinkamą išsilavinimą. Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. ltn. Linas Idzelis ir Lietuvos psichologų sąjungos prezidentė Aina Adomaitytė pasirašė bendradarbiavimo sutartį.

„Tarp šaulių yra nemažai profesionalių psichologų, psichoterapeutų, psichiatrų, kurių profesinės žinios ir šaulystės patirtis yra neįkainojami. Kuo šauliai bus atsparesni psichologiškai, tuo bus stipresni ištikus kokiai nors krizei ar karo grėsmės atveju, sugebės elgtis adekvačiai ir galės padėti ne tik savo artimiesiems, bet ir kitiems žmonėms. Pagaliau, mums labai reikia stiprių lyderių, kad visuomenė žinotų, kuo gali pasitikėti ir kuo sekti tiek taikos metu, tiek ekstremaliose situacijose“, – sakė plk. ltn. L. Idzelis.

„Lietuvos psichologų sąjungai šios sutarties pasirašymas labai svarbus.

Tikimės, kad mūsų žinios bus naudingos rengiant bendrą ekstremalių situacijų valdymo planą, integruojant pirmąją psichologinę pagalbą į medicininę pagalbą modelį. Taip pat norime prisidėti edukuojant ir ugdant šaulių psichologinį atsparumą ir pasirėmimą krizių ir trauminių įvykių metu“, – teigė Lietuvos psichologų sąjungos prezidentė A. Adomaitytė. Kartu šauliai psichologai, psichoterapeutai, psichiatrai kviečiami burtis dėl bendro tikslo, kad kiekviena rinktinė, kuopa, būrys ar skyrius gautų tinkamus mokymus, kaip pasirūpinti savo ir aplinkinių psichine sveikata ištikus kritinei situacijai. x

Tad, jeigu esate šios srities profesionalas, kviečiame registruotis:

TAIKLUMAS – MŪSŲ BRUOŽAS!

Šaulių sąjungos komanda pademonstravo meistriskumą tarptautinėse tolimojo šaudymo varžybose Lenkijoje. Lietuvos šaulių sąjungos Vakarų (Jūros) šaulių 3-iosios rinktinės taiklieji puikiai pasirodė tarp daugiau nei 300 dalyvių iš Lietuvos, Lenkijos, Latvijos, Estijos, Slovakijos ir JAV. Ypač džiugina prizinė vieta „Open“ kategorijoje.

Varžybos buvo ne tik iššūkis, bet ir puiki proga tobulinti šaudymo ir ginklo valdymo įgūdžius. x

PILIE TINĖ INICIATYVA „WINGS FOR EUROPE“

Pilietinė iniciatyva „Wings for Europe“ sulaukė Europos Parlamento narių ir Briuselio žiniasklaidos dėmesio.

Belgijos ir Liuksemburgo šauliai savo dronų dirbtuvėse priėmė svečius, kurie ne tik stebėjo bepiločių montavimo procesus, bet ir patys išbandė dronų valdymo simulatorių. Europarlamentarai buvo sužavėti ir pažadėjo visokeriopą pagalbą skleidžiant žinią apie šią iniciatyvą Europos mastu.

„Wings for Europe“ vienija šaulius ir savanorius, siekiančius padėti Ukrainai kovoti prieš Rusijos agresiją ir ginti mūsų visų laisvę. Iniciatyvos tikslas – išplėtoti lėšų ir paramos tinklą, kuris, jei prireiks, galėtų padėti bet kuriai agresiją patiriančiai šaliai, įskaitant Lietuvą. x

„LYDERIS 2024“

Panevėžio krašto šauliai tobulino savo įgūdžius pratybose „Lyderis 2024“. Tris intensyvas dienas šauliai skyrė lauko taktikos pratyboms, kurių metu buvo patikrinti kuopų valdymo grupių įgūdžiai. Kaip patys šauliai sako: „Buvo sunku, buvo labai sunku, bet buvo įdomu ir nepaprastai naudinga.“ x

PRATYBOS – „SAUGI UTENA’24“

Uteniškai galėjo matyti šaulius bendrovės „Utenos vandenys“ teritorijoje. Lietuvos šaulių sąjungos Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šauliai čia vykdė intensyvias pratybas ir mokėsi objekto apsaugos ir gynybos veiksmų.

Dviejų parų trukmės pratybose simuliuotos įvairios situacijos, kurios leido vadams ir šauliams lavinti individualius gebėjimus bei tobulinti strateginius įgūdžius. „Bendrovės infrastruktūra miestui yra gyvybiškai svarbi. Karinio konflikto ar ekstremalių situacijų atveju jos apsauga galėtų būti vienas iš šaulių uždavinių, todėl galimybė treniruotis realiomis sąlygomis ypač vertinga. Dėkojame bendrovei „Utenos vandenys“ ir jos komandai už geranoriškumą ir lūkesčius viršijusį palaikymą vykdant pratybas jų teritorijoje“, – atkreipia dėmesį 9-osios rinktinės vado pavaduotojas Emilis Astikas.

Šauliams pratybų metu talkino Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgų Vyčio apygardos 5-osios rinktinės kariai. Dėl skirtumų tarp karių ir šaulių rengimo programų šios pratybos buvo intensyvesnės, suteikusias galimybę tobulinti įgūdžius ir praplėsti pasirengimą įvairioms taktinėms situacijoms. x

ŠAULIŲ KONFERENCIJA IR HAKATONAS, ARBA KAI SUSIRENKA GALVOTI ŠAULIAI, PRASTAS REZULTATAS NEJMANOMAS

Tekstas: VALDAS KILPYS
Nuotraukos: VALDAS KILPYS IR VIDMANTAS ČINAUSKAS

Spalio pradžioje KTU „Santakos“ slėnyje – viename didžiausių ir moderniausių Baltijos regione mokslo ir inovacijų centrų – buvo galima sutikti būrius uniformuotų šaulių. Tomis dienomis vyko net du grandioziniai LŠS renginiai: konferencija „Inovacijos ir naujų technologijų vystymas rengiantis valstybės gynybai“ ir kibernetinio saugumo ir gynybos inovacijų hakatonas „Ugninis skydas 2024“. „Tokios galvūžių koncentracijos dar nemačiau“, – pastebėjo vienas humoro nestokojantis šaulys. Ir jis buvo visiškai teisy...

INOVACIJOS IR NAUJOS TECHNOLOGIJOS SAUGESNEI LIETUVAI

Kaip dera, konferencija prasidėjo Lietuvos Respublikos himnu, po kurio buvo oficialūs sveikinimai ir kalbos. Prezidento patarėjas Tomas Godliauskas perskaitė Prezidento Gitano Nausėdos sveikinimą: „Nuo gebėjimo remtis naujaisiais technologiniais pasiekimais priklauso tiek mūsų reakcijos greitis, tiek galimybė imtis iniciatyvos, tiek ir nacionalinio saugumo vientisumas.“ Jam antrino KAM ministras Laurynas Kasčiūnas, konkrečiai minėjęs LŠS skiriamas lėšas. Jo teigimu, geresnis finansavimas yra „įbetonuotas“ valstybės dokumentuose ir nutarimuose, todėl dvejojti dėl ateities nereikėtų.

Konferencijoje lankėsi ir LK Sausumos pajėgų vadas brg. gen. Artūras Radvilas. Jis pasakojo savo vizito Ukrainoje įspūdžius ir praktiką. „Dronai ir kitos šiuolaikinės technologijos yra svarbu, tačiau svarbiau yra gebėjimas keistis“, – tvirtino generolas. »

1. Galvotų šaulių susirinkimas CTF žaidime.

2

Daugelis šalių pavydi tokios organizacijos kaip esame mes“, – pranešimą pradėjo LŠS vadas plk. ltn. Linas Idzelis. Vadas akcentavo pagrindines organizacijos veiklos kryptis ir būsimus prioritetus. Kalbėdamas apie reikalingus ir dar laukiančius sprendimus plk. ltn. L. Idzelis minėjo būtinybę stiprinti užnugario veiklas (maitinimą, aprūpinimą ir pan.).

2

Linkėdamas, kad konferencija prisidėtų prie pokyčio ir jo įgalinimo. Sausumos pajėgų vadas akcentavo ir ypatingą pėstininkijos vaidmenį karinių konfliktų metu, nes teritoriją kontroliuoja tas, kurio kariai įsitvirtinę ant žemės.

„Daugelis šalių pavydi tokios organizacijos, kaip esame mes“, – pranešimą pradėjo LŠS vadas plk. ltn. Linas Idzelis. Vadas akcentavo pagrindines organizacijos veiklos kryptis ir būsimus prioritetus. Kalbėdamas apie reikalingus ir dar laukiančius sprendimus plk. ltn. L. Idzelis minėjo būtinybę stiprinti užnugario veiklas (maitinimą, aprūpinimą ir pan.). Užsiminta apie lietuviškosios bajorystės svarbą, nes gali nutikti taip, kad šios idėjos vėl gali prireikti.

MOKSLAS, TECHNOLOGIJOS IR VERSLAS: SINERGIJOS BIEIŠKANT

Po esminių pasisakymų ir sveikinimų konferencijos dalyviai kibo į darbus. Pranešimų tematiką santykinai galima skirstyti į kelias dalis: bene daugiausia dėmesio skirta dronų tematikai, neapeitos skubiosios medicinos pagalbos teikimo aplinkybės ir, savime suprantama, neaplenkta skaitmeninių technologijų taikymo gynybos srityje problematika.

Šaulys Karolis Narkevičius pasakojo apie dronų pajėgumų vystymą ir pasiekimus. „Viskas prasidėjo dar tuomet, kai dronai buvo dideli, brangūs ir nepraktiški, bet jais susidomėjusių šaulių jau buvo“, – apie pradžią pasakojo šaulys. „Per kelerius metus stipriai pažengėme į priekį. Bendros pratybos su kariuomene, Ukrainos patirties perėmimas, dronų dirbtuvės ir vadinamosios „situacijos suvokimo sistemos“ tobulinimas padeda eiti kartu su laiku“, – sakė pranešėjas.

4

5

2. LŠS vadas testuoja įrangą.

3. Povandeniniai dronai nepelnytai primiršti, bet ne šaulių.

4. Regis, paprastas patobulinimas, o šauliui tai gali išgelbėti gyvybę.

5. Hakatono dalyviai – aktyvūs, protingi ir iniciatyvūs.

Žvelgdamas ateitin K. Narkevičius akcentavo būtinybę kurti dronų padalinius kiekvienoje rinktinėje. „Jei neišskelsime dronininkų į specializuotus vienetus, jie pratybų metu stovės patulyje ir nebus visiškai išnaudojami“, – tvirtino šaulys.

Šaulys Rolandas Tupikas pasakojo apie Ukrainos patirčių perėmimą. FPV kursą karo zonoje baigęs šaulys pasakojo apie kariaujančios šalies patirtį. „Jau dabar turime nemažai šaulių, kurie gali veikti kaip reali FPV komanda“, – sakė dronų specialistas. Kita vertus, vis dar stinga reikalingos įrangos (tarkime, retransliatorių). Nuskambėjo siūlymas rengti FPV operatorių varžybas. „Jei turime geriausio skyriaus varžybas, tai kodėl negalėtų rasti geriausių dronininkų komandos varžytuvės?“ – klausė R. Tupikas.

Šaulys Andrius Rumšas pasakojo apie konkrečių dronų naudojimo praktiką kare paminėdamas, kad rusiškasis „Orlan-10“ yra sunkiai aptinkamas ir sunaikinamas. Tokio drono kaina yra apie 100 000 eurų, kai šiuolaikinė raketa kainuoja keliasdešimt kartų daugiau. Ukrainos kariai, kovodami su tokio pobūdžio dronais, pradėjo naudoti ultralengvuosius lėktuvus, kurių greitis dengia dronų judėjimo greitį. Pranešėjas siūlė atkurti LŠS aviacijos pajėgumus, mat jie galėtų būti panaudoti kovos su žvalgybiniais dronais misijose.

Šaulys Andrius Gyžaitis kalbėjo apie sąveiką su Lietuvos kariuomene. „Mano patirtis rodo, kad bendro darbo buvo daug, tad tikiuosi, kad šį darbą galėsime tęsti.“ 90 proc. atvejų šauliai imituoja priešiško pajėgų veiklą. Tai padeda kariuomenei tobulėti. Pranešėją džiugino tai, kad pratybose buvo aiškiai formuluojamos užduotys ir tobulėjama abipusiai. „Buvo akivaizdu, kad kariai tobulėja.“

Metų pradžioje mums, dronininkams, buvo gana lengva kovoti, o antroje pusėje kariai jau taikė realias priemones kovodami su dronų pajėgumais“, – pasakojo A. Gyžaitis, vildamasis, kad priešio imitavimas užduočių mažės.

Šaulys Gediminas Guoba aptarė sparnuotųjų dronų naudojimo galimybes. „Širše“ pavadintas ilgo veikimo dronas puikiai pasirodė Ukrainoje. Atėjus klausimų metui aukštyn kilo nemažai rankų. Šauliai domėjosi aviacijos panaudojimo reikme, įvairios įrangos legalizavimo problemomis ir net buvo klausiami apie naujausias aktualijas – Lietuvą užplūdusių meteorologinių oro balionų naikinimo problematiką. „Numušti galima, bet kol kas neišspręsta problema su saugiu nutupdymu, nes nešamas svoris kartais siekia net dešimtis kilogramų“, – atsakė ekspertas.

Svarstytos šaulių pajėgumų telkimo subtilybės. „Ar vienas šaulys yra pajėgumas? Ar visgi reikia daugiau brolių ir sesių?“ – klausė šaulys Tomas Musius. Jis papasakojo apie Lizdeikos kuopos susikūrimą, kai buvo reikalinga sutelkti skaitmeninių technologijų žinovų pajėgumus.

Šaulys Jonas Valiūnas aptarė lietuviškų minų reikalus. Vėl buvo prisiminta Ukrainos patirtis. Šaulys trumpai pristatė okupantų naudojamas automatines, nuotolines minavimo sistemas, kurių įveikimas yra didžiulė problema. Kita vertus, mokymo tikslais būtina kurti mokomąsias minas, su kuriomis šauliai gali treniruotis. Jos maksimaliai paprastos ir lengvai valdomos telefonu. Dar viena tokių mokomųjų minų funkcija – sensorių laukų kūrimas, kurie galėtų signalizuoti apie priešio judėjimą. »

Svarstytos šaulių pajėgumų telkimo subtilybės. „Ar vienas šaulys yra pajėgumas? Ar visgi reikia daugiau brolių ir sesių?“ – klausė šaulys Tomas Musius. Jis papasakojo apie Lizdeikos kuopos susikūrimą, kai buvo reikalinga sutelkti skaitmeninių technologijų žinovų pajėgumus.

6

HAKATONAS

Nors daugeliui žodis „hakatonas“ vis dar neįprastas, ekspertai visuotinai sutaria, kad šis renginio formatas yra bene geriausias trumpinant kelią nuo idėjos iki gaminio. Kitaip tariant, greičiau išsprendžiami visi klausimai atmetant nereikalingą biurokratiją. Ekspertai sutaria, kad tokio pobūdžio galvočių susirinkimai savo novatoriškumu ir pulsuojančiomis idėjomis karybos srityje yra nemenkas galvos skausmas priešui. Nes niekada nežinai, ko laukti, kas nutiks ar bus pagaminta...

Šiųmetis hakatonas buvo dar skaitlingesnis visomis prasmėmis. Net 50 komandų pristatė inovacijas, galinčias pakeisti kibernetinio saugumo ir gynybos ateitį. Jų laukė įspūdingas 45 tūkst. eurų prizinis fondas ir net 3 mln. investicijų galimybė. LŠS tapo puikia starto aikšte tiems, kurie turi gerų minčių ir idėjų, tačiau neranda reikiamų investicijų joms įgyvendinti.

LŠS kibernetinio saugumo ir gynybos inovacijų hakatonas „Ugninis skydas 2024“ šiemet buvo dosnus idėjomis ir naujais sumanymais. Investuotojų ir komisijos sprendimu pirmąją vietą ir 15 000 Eur prizą laimėjo „Intelsight“ komanda. Vyrai sukūrė nuotolinį šaulio ginklo taikymosi įrenginį, leidžiantį padidinti operatoriaus saugumą, aplinkos suvokimą ir preciziškumą artimoje kovoje.

„Intelsight“ komandos įkvėpėjas Saulius Zaura socialiniame tinkle pasakojo, kad idėja ne vakarykštė ir ji kilo stebint Ukrainos

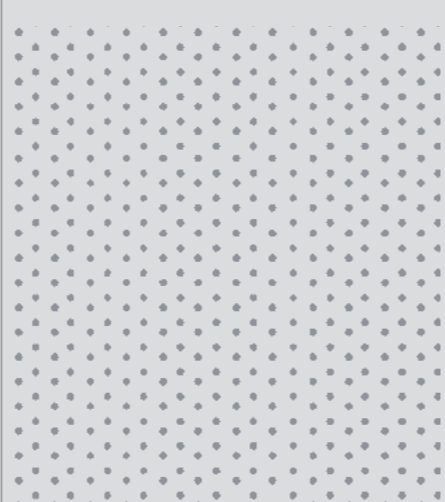
laisvės kovų taktiką. Jos aktualumas nekelia abejonių dėl kovų urbanizuotose vietovėse, kur tenka naikinti okupantus slepiantis už įvairių kliūčių, statinių, tad galimybė kariui nekišti galvos ten, kur nereikia, yra labai svarbi. „Tik paskelbus registraciją į hakatoną, akies kraštu peržiūrėjau, kad įrangos turėtų pakakti „proof of concept“ (prototipui) sukurti. Taip ir padarėme“, – tvirtino nugalėtojų komandos narys, linkėdamas kitoms komandoms sėkmingo tęsinio įgyvendinant savo projektus.

Antroji vieta ir 10 000 Eur „ScaleWolf“ prizas atiteko komandai „SUBmergeBaltic“ už povandeninį droną, galintį įveikti didelius atstumus. Trečiąją vietą ir 5 000 Eur „Scale-Wolf“ prizą džiaugėsi „HarlequinDefense“ komanda, sukūrusi kovos su bepiločiais orlaiviais sistemą, skirtą neutralizuoti mažiems ir vidutinio dydžio dronams.

Specialus prizas iš „Baltic Sandbox Ventures“ ir 15 000 Eur atiteko „AiDroneTech“ komandai už radijo dažnių slopintuvus aptinkantį ir naikinantį įrenginį, naudojant pažangius FPV dronus su automatinėmis nusišaukimo sistemomis.

Tuo pat metu vyko ir pasaulyje žinomos kibernetinės varžytuvės „Capture the Flag“ (CTF). Tam tikslui buvo sukurtas virtualus pratybų laukas, kur dėl skaitmeninės vėliavos kovojo nematomojo, bet nuo to ne mažiau svarbaus fronto kariai. Individualioje įskaitoje laurais atiteko Latvijos „Zemsardze“ kibernetinės gynybos padalinio atstovui, o komandinėje rungtyje stipriausia buvo komanda iš Estijos. x

6. LŠS vadas pristatė nuveiktus darbus ir laukiančius iššūkius. Hakatonas tam pasitarnaus.

LŠS kibernetinio saugumo ir gynybos inovacijų hakatonas „Ugninis skydas 2024“ šiemet buvo dosnus idėjomis ir naujais sumanymais. Investuotojų ir komisijos sprendimu pirmąją vietą ir 15 000 Eur prizą laimėjo „Intelsight“ komanda.

Vyrai sukūrė nuotolinį šaulio ginklo taikymosi įrenginį, leidžiantį padidinti operatoriaus saugumą, aplinkos suvokimą ir preciziškumą artimoje kovoje.

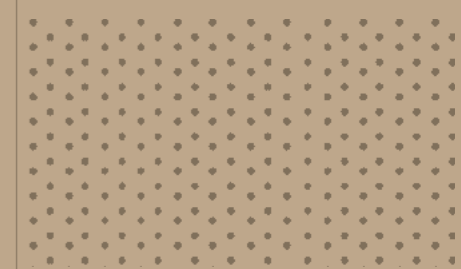
1

PSICHOLOGINIS PASIRENGIMAS EKSTREMALIOMS SITUACIJOMS

Tekstas:
**GABRIELIUS E. KLIMENKA,
EDUARDAS KLIMENKA,
#IŠGYVENIMO AKADEMIJA KLIMENDKA**

Ekstremalios situacijos, tokios kaip stichinės nelaimės, avarijos, katastrofos ar kiti kritiniai įvykiai, gali sukelti daug streso ir iššūkių tiek suaugusiesiems, tiek vaikams. Toli gražu ne visi geba lengvai susidoroti su kilusiais iššūkiu ir gali greitai palūžti. Mes paprastai nežinome, kiek mūsų psichika gali atsilaikyti stresinėje situacijoje, ypač tokioje, kai gresia pavojus tavo gyvybei.

Psichologinis pasirengimas ekstremalioms situacijoms yra itin svarbus. Vien jau tam, kad būtų galima efektyviau įveikti neigiamas pasekmes ir išlaikyti emocinį stabilumą. Nepaisant to, kad dalis mūsų psichikos savybių yra įgytos ir veikia nekontroliuojamai, mes jas galime išmokti suvaldyti arba persimokę pakeisti savo psichologines reakcijas į keliamą stresą bei diskomfortą. Būtent todėl su pavojais susijusių profesijų atstovai, pavyzdžiui, ugniagesiai gelbėtojai, policininkai, kareiviai ar paramedikai, mokosi veikti stresinėse ir pavojingose situacijose. Tačiau net ir kontroliuojamomis sąlygomis sukiamas stresas ne visada padeda išmokti veikti realioje situacijoje, tad turime būti pasirengę patiems įvairiausiems netikėtumams. »

3

SUAUGUSIŲ IR VAIKŲ PASIRENGIMO YPATUMAI

Tiek suaugę, tiek vaikai turėtų mokytis suvaldyti stresą ekstremaliose situacijose. Suaugusieji ir vaikai reaguoja į ekstremalias situacijas skirtingai, todėl jų rengimas reikalauja skirtingų mokymosi metodų. Apie juos dabar ir pakalbėkime.

SUAUGUSIŲ PASIRENGIMAS

Informacija ir mokymai. Suaugusiesiems svarbu žinoti, kokios ekstremalios situacijos galėtų ištikti ir kaip į jas reaguoti. Būtų išmintinga ramiai apsvarstyti, kokios ekstremalios situacijos labiausiai tikėtinos tau asmeniškai. Apsibrėžus jas, reikėtų pasirengti planą, kad galėtum mokytis tikslingai, o ne viską, kas tik pasitaiko. Juk ne be reikalo liaudies išmintis sako: devyni amatai, dešimtas badas. Tavo planas gali apimti pirmosios pagalbos kursus, streso valdymo seminarus, informacijos apie krizės valdymą studijas. Jei tavo regionui būdingi potvyniai arba gaisrai, pravartu pasigilinti į tai, kaip pasireiškia stresas asmenims, patekusiems į tokias situacijas. Gal tavo namuose tikėtinas gaisras, tad pasigilink, ką patiria žmonės, netekę namų. Net ir teorinis susipažinimas su galimu pavojumi psichikai konkrečiose situacijose gali padėti tau adekvačiau vertinti susidariusias aplinkybes.

Emocinis intelektas. Suaugusieji turėtų mokytis atpažinti savo ir kitų žmonių emocijas. Viena vertus, toks įgūdis padeda kurti empatišką aplinką, o tai svarbu, kai susidūrus su ekstremalia situacija tenka spręsti iššūkius grupėje; kita vertus, padeda atpažinti palūžtančius arba priešingai – agresyvius asmenis ir laiku imtis priemonių. Laiku pastebėjus vilties praradimą, galima padėti žmogui neprisidaryti bėdų, o atpažinus potencialų smurtautoją ar bet kokios kitos rūšies niekdarį išnešti sveiką kailį.

Sociologiniai aspektai. Suaugusieji gali dalyvauti grupinėse diskusijose ar psichologiniuose kursuose, kurie padės ugdyti bendruomeniškumą ir pasitikėjimą savimi. Taip pat svarbus socialinis aspektas – gerų santykių su kaimynais kūrimas, nes kaimynai greičiausiai bus tie, su kuriais gali tekti kartu išgyventi didelę dalį ekstremalių situacijų. Palaikydami gerus santykius su savo aplinkos žmonėmis, ekstremalioje situacijoje turėsi stiprią emocinę ir fizinę paramą. Kartu visuomet lengviau kovoti už išlikimą nei pavieniui, tad socialinis aspektas čia labai svarbus.

VAIKŲ PASIRENGIMAS

Žaidimo forma. Vaikai geriausiai mokosi per žaidimus. Naudojant simuliacijas

2

ar interaktyvius žaidimus vaikai labiau supranta pasaulyje egzistuojančius pavojus ir tai, kaip reaguoti ekstremaliose situacijose. Žaisdamas ekstremalias situacijas vaikas išmoka joms reikalingų įgūdžių ir elgsenos modelių. Vaikai, susidūrę su nežinoma situacija, neretai pasimeta ir pasielgia neadekvačiai. Bent kelis kartus žaidimo būdu pasimokę, kaip elgtis vienoje ar kitoje situacijoje, jie greičiausiai taip ir elgsis, kaip mokėsi. Vaikui dėl gyvenimiškos patirties stokos lengviau pakartoti tai, ką jau moka, nei improvizuoti.

Emocinis palaikymas. Svarbu kalbėti su vaikais apie jų baimes ir suteikti jiems saugumo jausmą. Tai svarbu ir mokantis, ir patiriant ekstremalią situaciją. Su kiek vyresnio amžiaus vaikais naudinga, pavyzdžiui, filmuose matytas išgyvenimiškas situacijas paaiškinti, aptarti, sugalvoti galimus sprendimo būdus.

Mokymasis iš pavyzdžių. Rengiantis ekstremalioms situacijoms pasitelkus pasakas ar filmus, galima mokyti vaikus, kaip kiti veikėjai susidorojo su ekstremaliojiomis situacijomis, kas padeda ugdyti jų atsparumą. Taip pat svarbus ir suaugusiojo pavyzdys. Jei vaikas mato, kad tėveliai treniruojami rengdamiesi ekstremalioms situacijoms, jis pradės

kartoti jų atliekamus veiksmus. Vaikai taip pat stebi ir tai, kaip tėvai susidoroja su kasdieniais iššūkiais, tad tokias reakcijas lengvai perima iš jų. Taigi, jei esi linkęs kilus net mažiausiam stresui nervintis ir panikuoti, tavo vaikas darys tą patį; jei stresinėje situacijoje gebėsi išlikti ramus, vaikas nukopijuos šį elgesio modelį ir ateityje, net ir suaugęs elgsis pagal tai, kaip matė elgiantis tėve. Tinkamas pavyzdys formuoja tinkamus ir reikalingus elgesio modelius ekstremalioje situacijoje, netinkamas pavyzdys, deja, bet nieko gero nežada.

PSICHOLOGINIO ATSPARUMO LAVINIMAS

Psichologinis atsparumas apima gebėjimą prisitaikyti prie pavojingos situacijos ir valdyti stresą. Štai keletas būdų, kaip lavinti šį gebėjimą:

Streso valdymo technikos. Mokytis atsipalaidavimo metodų, tokių kaip malda, meditacija, kvėpavimo pratimai, joga ir t. t. Gebėjimas mokėti atsipalaiduoti gali padėti sumažinti stresą ir pagerinti psichologinę būklę. Šios technikos taip pat padės išlaikyti blaivų protą, užmigti, kai norisi pailsėti, ar sustoti tam, kad susidėliojęs mintis priimtum adekvačius ir protingus sprendimus.

Psichologinis pasirengimas ekstremalioms situacijoms yra itin svarbus. Vien jau tam, kad būtų galima efektyviau įveikti neigiamas pasekmes ir išlaikyti emocinį stabilumą. Nepaisant to, kad dalis mūsų psichikos savybių yra įgytos ir veikia nekontroliuojamai, mes jas galime išmokti suvaldyti arba persimokę pakeisti savo psichologines reakcijas į keliamą stresą bei diskomfortą. Būtent todėl su pavojais susijusių profesijų atstovai, pavyzdžiui, ugniagesiai gelbėtojai, policininkai, kareiviai ar paramedikai, mokosi veikti stresinėse ir pavojingose situacijose.

Problemų sprendimo gebėjimų tobulinimas. Įsivainus įvairias problemų sprendimo strategijas, galima geriau reaguoti į netikėtas situacijas. Tokių sistemų yra daug, tereikia išsirinkti tinkamiausią savo būdai arba esamai situacijai, pavyzdžiui, vienų mokymų metu sukūrėme tokį akronimą, padedantį įsiminti veiksmų seką: SPIRA – Sustok, Pagalvok, Išanalizuok, Resursai, Atlik. Taigi, kad ir kokią sprendimų priėmimo sistemą naudosi, svarbiausia, kad ji tau būtų įprasta ir naudotina.

Socialinė parama. Draugai ir šeima gali ženkliai sustiprinti tavo psichologinį atsparumą. Palaikyk ryšius su žmonėmis, ypač su tais, su kuriais jautiesi emociškai saugesnis. Jie, net ir to nenujausdami, perduos dalį savo psichikos savybių ir išmokys tave savo ramybės.

STRESO VALDYMAS NELAIMĖS METU IR PO JOS

Prasidėjus ekstremaliai situacijai, streso valdymas taps vienu iš tavo prioritetų. Taigi tu turėsi:

Priimti improvizuotus ir visada patogius sprendimus. Nelaimės metu reikia išlikti ramiam ir priimti sprendimus apgalvotai. Ne visi jie bus lengvi, tad nepaisant to

3

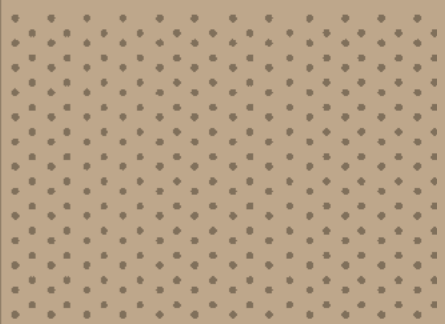
reikia gebėti koncentruotis į rezultatą [pageidautina, be letalinių pasekmių] ir sprendimo būdus [būtų gerai, jei jie neprieštarautų baudžiamajam kodeksui]. Priimdami sprendimą, kiek įmanoma, kontroliuok emocijas, nes emocija grįsti sprendimai retai kada būna patys geriausi ir saugiausi.

Palaikymo ieškojimas. Įvykus nelaimei svarbu neužsidaryti savyje ir dalytis savo negatyvia patirtimi bei išgyvenamomis emocijomis su kitais. Pokalbiai su artimaisiais, psichologu ar kunigu gali padėti susidoroti su potrauminio sindromu, suprasti, kas su tavimi vyksta, ir taip išbristi iš negatyvaus liūno. Taigi po ekstremalios situacijos tam, kad susidorotum su psichiką traumavusiais išgyvenimais, gal prireikti reabilitacijos ir specialisto pagalbos. Nebijok į juos kreiptis, nes be tokios pagalbos toliau gyvensi ekstremalios situacijos sukurtose traumuojančioje patirtyje.

VIETOJ PABAIGOS

Psichologinis pasirengimas ekstremalioms situacijoms yra labai svarbus gebėjimas, padedantis išlaikyti emocinį stabilumą kritinėse situacijose. Skirtingi mokymo ir pasirengimo metodai suaugusiesiems ir vaikams gali ženkliai paveikti jų gebėjimą

susidoroti su krize, o pavyzdys gali būti užkrečiamas. Mokydami vaikus turi kiekvieną minutę stebėti save, kad nesuformuotum jam netikusių elgesio modelių, kurie apsunkins jo išgyvenimą ekstremaliose situacijose. Dar kartą primename, kad ekstremalios situacijos metu ar po jos svarbu neužsidaryti savyje ir kalbėtis. Taigi, lavindami savo psichologinį atsparumą bei tinkamus įpročius gali geriau pasiruošti, o ir atsigauti po bet kokios ekstremalios situacijos. x

1.-3. Psichologinis pasirengimas ekstremalioms situacijoms yra labai svarbus gebėjimas, padedantis išlaikyti emocinį stabilumą kritinėse situacijose.

LŠS PAREIGYBIŲ ŽENKLAI

Jaunųjų šaulių lauko uniformų		Šaulio priesaiką davusių šaulių					
Pareigybė	Lauko uniformos ženklas	Pareigybė	Lauko uniformos ženklas	Išėiginės uniformos		Jūros šaulių išėiginės uniformos	
				antpetis	mova antpečiui	antpetis	mova antpečiui
1	2	3	4	5	6	7	8
jaunasis šaulys		eilinis šaulys					
skyriaus jaunųjų šaulių vado pavaduotojas		vyriausiasis šaulys (skyriaus vado pavaduotojas)					
skyriaus jaunųjų šaulių vadas		skyriaus vadas (skyrininkas)					
būrio jaunųjų šaulių vado pavaduotojas		būrio vado pavaduotojas (būrininkas, būrio specialistas, štabo specialistas)					
		kuopos specialistas, štabo vyresnysis specialistas, rinktinės					
		jaunųjų šaulių vadas					

Jaunųjų šaulių lauko uniformų		Šaulio priesaiką davusių šaulių					
Pareigybė	Lauko uniformos ženklas	Pareigybė	Lauko uniformos ženklas	Išėiginės uniformos		Jūros šaulių išėiginės uniformos	
				antpetis	mova antpečiui	antpetis	mova antpečiui
1	2	3	4	5	6	7	8
būrio jaunųjų šaulių vadas		būrio vadas					
kuopos jaunųjų šaulių vado pavaduotojas		kuopos vado pavaduotojas, štabo vyriausiasis specialistas					
kuopos jaunųjų šaulių vadas		kuopos vadas, štabo skyriaus viršininkas					
rinktinės jaunųjų šaulių vado pavaduotojas		rinktinės vado pavaduotojas					
		rinktinės vadas					
		LŠS vado pavaduotojas-jaunųjų šaulių vadas					
		LŠS vado pavaduotojas					
		LŠS vadas					

BENDRAS TIKSLAS VIENIJA

Tekstas ir nuotraukos:
VILMA KAVA

Ar skiriasi jaunųjų šaulių stovyklos Lietuvoje nuo įvykusios pirmosios šauliškos stovyklos vaikams Amerikoje?

Ar gali vaikai iš JAV atvykti į jaunųjų šaulių stovyklas Lietuvoje?

Plačiai nuskambėjo Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje surengta pirmoji šauliška stovykla „Švyturys 2024“ Amerikos lietuvių kilmės jaunimui.

Stovykla vyko rugpjūčio 4–10 dienomis Rako skautų stovyklavietėje, Mičigano valstijoje [1918 E Hawley Rd, Custer, MI 49405].

Atvažiavo 12–17 metų amžiaus dvidešimt vienas vaikas iš Ilinojaus, Mičigano ir Floridos valstijų.

Iš Lietuvos atvyko trys Lietuvos šaulių sąjungos atstovai, kurie tiesiogiai vadovavo stovyklos projektui, rūpinosi kiekvienos dienos turiniu, stovyklautojų užimtumu ir šauliškos praktikos bei įgūdžių formavimu.

Pakalbinome visus tris patyrusius, puikius stovyklos „Švyturys 2024“ vadovus. Kaip jie vertina pirmąją šaulišką stovyklą jaunimui Amerikoje?

1. Stovyklos vadovai instruktoriai Ralfas Andriūnas, Donatas Vaisvalavičius, Sandra Vasiliauskienė ir Gintautas Vasilevskis.

2. Iš kairės į dešinę: Gintautas Vasilevskis, Julijonas Matukas, Sandra Vasiliauskienė, Ralfas Andriūnas, Donatas Vaisvalavičius pasirengę šventinei išleistuvių vakarienei.

1

2

SANDRA VASILIAUSKIENĖ

„Švyturys 2024“ stovyklos projekto vadovė, Lietuvos šaulių sąjungos pilietinio ugdymo skyriaus vedėja

Daug girdime apie sėkmingą jaunųjų šaulių stovyklų patirtį Lietuvoje. Kiek stovyklų surengiama per vasarą? Ar gali į jas atvažiuoti ir vaikai iš JAV?

Jaunųjų šaulių stovyklų sezonas Lietuvoje prasideda pasibaigus mokslo metams, birželio viduryje, ir baigiasi rugpjūčio viduryje. Per du vasaros mėnesius surengiame 50 stovyklų. Taip, į dalį šių stovyklų galima atvažiuoti ir vaikams iš Amerikos, nuoširdžiai kviečiame ir skatiname.

Dalis stovyklų yra pakopinės, jose stovyklautojai vertinami ir duodami leidimai dalyvauti aukštesnių pakopų stovyklose. Stovyklos pabaigoje laikomi testai, vertinamos stovyklautojo įgytos žinios ir gebėjimai, suteikiamas pakopos ženklas, kuris atspindi pasiektą kompetenciją, į šias priimame tik jaunuosius šaulius iš Lietuvos. Bet yra apie dvidešimt stovyklų, kurios nėra pakopinės, į jas raginame atvykti ir vaikus iš JAV.

Kur apie stovyklas Lietuvoje informacijos gali gauti susidomėję tėvai ir vaikai, gyvenantys JAV? Teko girdėti, kad tėvai domisi dėl specifinių regionų, iš kurių yra kilę ar ten gyvena artimieji, į ką patarsite jiems kreiptis?

Apie vasaros stovyklas paskelbiame gegužės pabaigoje, tada galima planuoti, kokios ir kur bus. Visa informacija apie stovyklas pateikiama Lietuvos šaulių sąjungos internetiniame puslapyje sauliusajunga.lt.

Lietuvoje yra dešimt Šaulių sąjungos rinktinių, interneto puslapyje pateikta informacija apie kiekvieną iš jų, personalo vardai, pavardės ir pareigos, rinktinių adresai, telefonų numeriai, elektroninis paštas.

Patarčiau parašyti ar paskambinti tiesiogiai rinktinių neformaliojo švietimo mokytojams arba rinktinių pavaduotojams. Galima kreiptis dėl bendrų klausimų apie stovyklas ir anksčiau, nelaukiant gegužės, tačiau konkreti informacija pasirodo, kaip minėjau, tuo metu.

Esate buvusi daugelyje Lietuvos jaunųjų šaulių stovyklų, o dabar matėte pirmąją stovyklą Amerikoje, ją su komanda kūrėte. Kokius išpūdžius išsivežate, kaip vertinate stovyklą „Švyturys 2024“?

Ruošdamiesi stovyklai keletą mėnesių deriname programą, kad kuo daugiau veiklų įtrauktume į savaitę. Atvykdami nežinojome, ko tikėtis, visiškai kita šalis, tradicijos, stovykla – pirmoji, analogų, kokia patirtimi remtis, nėra.

Mes nepažinojome vaikų, nežinojome jų mentaliteto, kaip jie gali reaguoti. Turime daug stovyklų rengimo patirties Lietuvoje, sistema aiški ir vaikams, ir instruktoriams, bet nežinojome, kaip ji veiks čia. Sutikome daug individualesnius vaikus, Lietuvoje vaikai daugiau prisitaiko prie situacijos, o čia mes turėjome prisitaikyti prie vaikų.

Pagrindinis iššūkis buvo lanksčiai reaguoti į situacijas. Mums rūpėjo ir stovyklos programos įgyvendinimas, ir jos pritaikymas esantiems dalyviams. Ir instruktoriams, ir organizatoriams, ir vaikams stovykla „Švyturys 2024“ buvo nauja patirtis.

Manau, kad labai gerai mes viską atlikome. Kalbėjau su instruktoriais, mūsų vertinimu, viską padarėme, ką buvome pasirengę programoje, pritaikydami prie sąlygų, lanksčiau, paprasčiau, lengviau. Tai normalu, stovykla – pirmoji, negalėjome perspausti, kad vaikams nebūtų nepriimtina ar per sunku. Stovyklautojams ir taip daug iššūkių buvo.

Manau, kitais metais jau galima pritaikyti tokio paties lygio programą, kokią turime Lietuvoje.

Kalbate apie stipresnę negu šiemet? Tiems patiems vaikams, tarsi pakopa, ar tiems, kurie ateis naujai?

Taip, manau, kad stipresnę. Visiems vaikams, kurie norės į stovyklą, perspėjant iš anksto.

Ruošiantis kitiems metams reikėtų surengti specialų pristatymą liuanistinėse mokyklose, ko vaikai gali tikėtis stovyklose, kad atvyktų pasiruošę, žinotų, kas laukia ir ko jie patys nori pasiekti. Šiemet didelį pažintinį darbą atliko stovyklos komunikacija, padėjusi ir tėvams kasdien žinoti, kaip sekasi vaikams. Buvo sukurti kiekvienos dienos videojrašai ir aprašymai su nuotraukomis, tai gera vizualinė medžiaga ir tėvams, ir vaikams supažindinti su būsima stovykla kitais metais.

Kai kurie vaikai iš stovyklos „Švyturys 2024“ yra buvę ir stovyklose Lietuvoje, jie ten matė daugiau disciplinos, greitesnę adaptaciją prie stovyklos tvarkos.

Lietuvoje į stovyklas ateina 6 000 jaunųjų šaulių ir jie visi žino, ko tikėtis, kodėl jie čia, yra motyvuoti ir siekia tikslų.

Manau, kad šiais metais stovykla „Švyturys 2024“ buvo bandomasis projektas, kurio metu kiekvienas įgijome patirties. Organizatoriai išeivijos šauliai, dalyvavę stovykloje, mokėsi patys vykdyti programą ateityje, pamatė, kaip mes dirbame, susipažino su veikla, jos tematika.

Didelis skirtumas, ką vaikai pasiekė savo darbu, prisimenant pirmą dieną, kai rikiavosi, ir palyginant su paskutine, kai žygiavo su būrio skanduote.

Pridursiu, kad Rako stovykloje yra labai gera infrastruktūra, visas programos užduotis galima atlikti neišėjus iš stovyklos teritorijos.

Kiekvienoje stovykloje, kad ir kiek organizuotum ir dalyvautum, atsiranda iššūkių ir neplanuotų dalykų. Reikia lanksčiai žiūrėti ir į asmenines savybes, sakykime, nėra lengva kitiems su svetimais žmonėmis savaitę išbūti vienoje palapinėje, tačiau to nereikia priimti asmeniškai, tiesiog naudotis proga, kad esi čia ir dabar.

Stovykla yra komandinis darbas tiek vaikams, tiek suaugusiems. Ta komanda, kuri dirbo stovykloje „Švyturys 2024“, tikrai buvo puiki, pavyko susidraugauti, rasti bendrą kalbą.

Be tokios komandos nebūtų pasiektas stovyklos tikslas.

Bendras tikslas vienija, tą tikslą mes pasiekėme.

Ačiū už pokalbį. »

4

DONATAS VAISVALAVIČIUS

Stovyklos „Švyturys 2024“ instruktorius, Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės neformaliojo švietimo mokytojas

Pirmojoje Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje vasaros stovykloje vaikams „Švyturys 2024“, be projekto vadovės, jūs buvote du instruktoriai iš Lietuvos, mylimi vaikų ir gerbiami suaugusiųjų. O koks Jūsų kasdienio darbo pobūdis Lietuvoje? Už ką atsakingas neformaliojo švietimo mokytojas?

Šaulių sąjunga Lietuvoje turi dešimt rinktinių, apimančių tam tikrus regionus. Esu iš Alytaus, Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės.

Kuruoju jaunųjų šaulių veiklą, bendradarbiauju su būrelių vadovais, turime daug įvairių būrelių, tad jų vadovus rengiu jaunųjų šaulių ugdymo linkme.

Penkeri metai dirbu Šaulių sąjungoje ir visada su jauniaisiais šauliais bei būrelių vadovais.

Turite stovyklų patirties Lietuvoje, o kaip vertinate pirmąją jaunųjų šaulių stovyklą JAV, ar skiriasi, ką pastebėjote Jūs?

Lietuvoje vaikai, atvažiuodami į stovyklą, jau žino, ko tikėtis, kokia bus tvarka, todėl yra paprasčiau vaikams nukreipti įvykdyti stovyklos programą.

Čia, JAV, vaikai susirinko pirmą kartą, nežinojo, kaip konkrečiai bus vedama stovykla. Daugelis vaikų turi skautų stovyklos patirties, bet šaulių stovyklos Amerikoje dar nebuvo.

Šiek tiek daugiau disciplinos, daugiau užimtumo, mažiau laisvės, daugiau kryptingumo.

Jiems gal tai buvo netikėta pradžioje, bet lanksčiai pavyko viską pasiekti.

Lietuvoje ir stovyklos dalyvių skaičius ženkliai didesnis, į stovyklą susirenka maždaug apie šimtą vaikų savaitei.

Stovyklose laikomės daugiau disciplinos, nes su tiek personalo, kiek turime, nebūtų įmanoma palaikyti tvarkos ir siekti rezultatų.

3

Stovykloje esame du štabo darbuotojai, iš kurių vienas yra stovyklos vadovas, atsakingas už dokumentacijos parengimą, tvarkaraščių laikymąsi ir visas veiklas, o antras asmuo yra komendantas, atsakingas už logistinę aprūpinimą, stovyklos buitinę.

Ir dar turime tris instruktorius iš Lietuvos kariuomenės, taip pat pasitelkiame į pagalbą vyresnius vaikus.

Būtent būriams vadovauja vyresni vaikai, įgiję daugiau stovyklų pakopų, ir tokiu kolektyvu susitvarkome su 100 stovyklos vaikų.

Jūs, vadovai, tardavotės dėl kiekvienos dienos plano iš vakaro, tikrindami, koks bus oras, derindamiesi prie nuotaiškų, vaikų nuovargio ir entuziazmo. Ar tokia dienų veikla, kokią surengėte čia, mokydami sukurti laužą, filtruoti vandenį bei kitas, yra ir Lietuvos stovyklose?

Mūsų tikslas ir buvo supažindinti su veikla, kokią darome stovyklose Lietuvoje.

Tik mes turime jaunųjų šaulių stovyklų pakopinę ugdymo struktūrą, nuo pirmos iki ketvirtos.

Pirmos pakopos stovyklose supažindinama su visomis veiklomis, ten nėra labai gilnamos kiekvienos srities žinios. Kuo pakopa aukštesnė, tuo labiau analizuojami niuansai.

Vaikai ateina į stovyklą nuo 11 metų amžiaus. Iki 15 metų turi laiko įgyti pirmas tris pakopas, o nuo 16 metų ateina į ketvirtą.

Pirmą, antrą ir trečią pakopas organizuoja rinktinės, priminsiu, jų Lietuvoje yra dešimt, o ketvirta pakopa vyksta jau Šaulių sąjungos lygiu, vaikai suvažiuoja iš visos Lietuvos.

Girdėjau, Lietuvoje yra 50 vasaros stovyklų vaikams. Ar užpildomos visos vietos?

Visos. Kiekviena rinktinė turi savo tvarką, pas mus, Alytuje, gausiausia jaunųjų šaulių rinktinė, daugiau kaip tūkstantis vaikų. Mes skelbiame apie stovyklą per būrelių vadovus, jie yra mokyklų, kuriose vaikai mokosi, mokytojai, dėsto įvairius dalykus, taip pat turi būrelius.

Šiais metais apie stovyklą paskelbėme gegužės pabaigoje, o birželio pradžioje visos vietos jau buvo užpildytos. Vaikai tikrai nori patys, niekas jų nevaro. Yra jaunųjų šaulių, kurie būna užsiėmę kita veikla, bet atsiranda prieš stovyklą, sako, norime.

Lietuvos vaikų stovyklose intensyvumas yra didesnis. Kadangi pirmoji stovykla, buvo laviruojama, atsižvelgiant į vaikų įpročius, skiriant daugiau laisvo laiko, jiems reikia pasibuvimo. Lietuvoje laisvo laiko būna pusantros valandos vakare, per kurį turi nusiprausti, gali telefonu pabendrauti su tėvais, pavalgyti ir susiruošti miegoti.

Norėjome parodyti kiek įmanoma daugiau, vaikams reikia veiksmo, užimtumo. Siekiame, kad vaikas, atėjęs į stovyklą, išeitų ką nors išmokęs ir galėtų pasakyti, kad tai išmoko stovykloje. Jeigu JAV susikurtų daugiau jaunųjų šaulių stovyklų, būtų galima daryti specializacijas. Lietuvoje organizuojame ne tik pakopines stovyklas, bet ir specializuotas.

Vaikai, kurie užsikabino už jaunųjų šaulių veiklos, jau ir sukasi aplink, ir nori, ir ateina. Džiugu matyti tuos vaikus, kurie baigė visas pakopas, kurie buvo būrių vadais, jie dažnai ir toliau padeda stovyklose, užauga tikrai savimi pasitikinčios asmenybės, gyvenime tai neįkainojama patirtis

Ką reiškia specializuotos stovyklos? Papasakokite daugiau.

Specializuotos, tai, pavyzdžiui, taiklaus šaulio, radijo ryšio operatoriaus, medicinos, lyderio stovyklos, kuriose vaikai mokosi bendrauti.

Šiais metais, jau pasibaigus stovykloms, dar vyko išgyvenimo stovykla. Vaikai žygių vykdė dviračiais, traukiniu, baidarėmis, valgyti darėsi patys, mokėsi ruošti maistą lauko sąlygomis, užkurti ugnį ne tik skeltuvu, kaip rodėme ir stovykloje, bet ir trinant, kaip matome filmuose, braukiant pagaliuku į kitą pagaliuką.

Vaikai, kurie užsikabino už jaunųjų šaulių veiklos, jau ir sukasi aplink, ir nori, ir ateina. Džiugu matyti tuos vaikus, kurie baigė visas pakopas, kurie buvo būrių vadais, jie dažnai ir toliau padeda stovyklose, užauga tikrai savimi pasitikinčios asmenybės, gyvenime tai neįkainojama patirtis.

Kokią jaunųjų šaulių stovyklos ar stovyklų JAV veiklą matytumėte ateityje? Lietuvos šaulių sąjunga išeivijoje surengė pirmąją ir planuoja kitas, ką patartumėte?

Stovykla „Švyturys 2024“, mano akimis, pakėlė vaikus nuo sofų, atitraukė nuo telefonų, nes Rake nėra ryšio signalo. Staigiai vaikai apsidairė, pamatė, kas jie yra iš tikrųjų, ką jie gali asmeniškai, ne ką jie mato telefonuose, o ką gali pasiekti patys.

Supratau, kad šioje stovykloje daug kam buvo įvairių pirmų kartų, kai kurie pirmą kartą gyveno palapinėse, kai kurie taip ilgai buvo be tėvų. Visos patirtys yra geros, reikia išėiti iš tos komforto zonos,

4

gauti išgyvenimų, išmokti bendrauti tarpusavyje, daryti sprendimus, tikslu siekti komandoje.

Savo aplinką Lietuvoje pažįstame, o čia nežinojome, ko tikėtis, nauja terpė buvo iššūkis ir mums, vadovams, ir manau, kad pavyko puikiai susidoroti.

Bandėme laviruoti tarp tvarkos ir įdomumo, kad neišsigąstų ir kad būtų patrauklu.

Vaikų amžiaus ribos yra didelės, nuo 12 iki 17 metų, tai ir kėlė sunkumų, tačiau padėjo jiems patiems mokytis bendrauti tarpusavyje.

Kiekvienais metais, iš tiesų, į stovyklą ateina vis kitokie vaikai, kiti interesai ir poreikiai. Natūralu, keičiasi gyvenimo tempas, aplinka, kurioje auga vaikai.

Mano vertinimu, didelę stovyklos sėkmę rodo ir tai, kad nė vienas vaikas neišvažiuo iki uždarymo.

Ar Lietuvoje iš stovyklų išvažiuoja? Mane pačią vaikystėje bandė palikti keliose stovyklose, bet vos ne kitą dieną turėdavo tėvai atvažiuoti pasiimti, tad suprantu ne iš karto pritampiančius vaikus.

Taip, būna, tai normali praktika. Atvažiuoja nenorėdami, tėvai nori labiau negu vaikai. Tėvai klaidingai mano, kad čia bus perauklėjimo stovykla, pakeis jų vaiką. Mes neturime tokių tikslų. Jeigu vaikas nenori, skambina tėvams, jie neiškenčia ir atvažiuoja. Stovykloje Lietuvoje susirenka šimtas vaikų, kai kurie pirmą kartą be tėvų, o kartais ir tėvai nenori vaikų paleisti. Atveža vaikus, trypčioja, kaip paliksiu

juos vienus. Po kelių dienų pasiima, paskui skambina ir sako, suprato, kad vaikams buvo smagu.

Reikia vaikus išleisti. Jie turi patys užaugti, gyventi savo gyvenimą. Manau, tai visuomenės bėda, kad už rankos ilgai vedžioja, vos ne į darbo pokalbį eina su mama.

Stovyklos užaugina ir vaikus, ir tėvus, tokią matau jų vertę.

Ačiū Jums už turiningą pokalbį ir už tai, kad sutvirtinate mūsų vaikus. »

3. Stovykla išrikiuota atidaryti ir vėliavoms pakelti.

4. Ralfas Andriūnas ruošia paimti į žygį Amerikos kariuomenės sausojo maisto paketus.

RALFAS ANDRIŪNAS

Stovyklos „Švyturys 2024“ instruktorius, Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės neformaliojo švietimo mokytojas

Esate jauniausias vadovas iš trijų, atvykusių iš Lietuvos padėti stovyklai „Švyturys 2024“.

Esu ir jauniausias, ir trumpiausiai dirbantis kaip nuolatinės tarnybos šaulys, į Šaulių sąjungą atėjau dirbti lapkričio mėnesį, kiek daugiau negu prieš pusę metų.

Tačiau su Šaulių sąjunga esu susijęs nuo 2013 metų, beveik pusę savo gyvenimo, atėjau kaip jaunasis šaulys.

Porą metų turėjau pertrauką, baigiau mokyklą, išvažiavau studijuoti, pakeičiau miestą. Dar turiu grupę, muzikuoju, tai toks buvo nukrypimas į kitą kelią.

Po poros metų grįžau į Šaulių sąjungą, prisijungiau jau kaip šaulys, perėjau bazinį šaulio kursą, pradėjau aktyviai dalyvauti kuopos veikloje.

Vėliau įstojau į Krašto apsaugos Savanorių pajėgas, ten užsiėmiau įvairiais reikalais. Pradėjęs dirbti Šaulių sąjungoje, buvau patyręs pats kaip jaunasis šaulys, perėjęs visas keturias stovyklų ugdymo programos pakopas. Patirties pridėjo ir veikla Krašto apsaugos Savanorių tarnyboje.

Savo darbe esu atsakingas už pilietiško ir gynybos įgūdžių kursus Lietuvoje. Tokie trijų dienų kursai yra organizuojami devintos klasės mokiniams.

Taip pat galiu atsakyti į visus klausimus apie stovyklas, nes aš jas ir organizuoju, ir pats dalyvauju.

Jeigu esate vienas iš jauniausių ir dirbate trumpai, vadinasi, turite specifinių gebėjimų, kad Jus išrinko atvažiuoti būti instruktoriumi vaikų stovykloje JAV.

Patirties turiu tikrai nemažai, ir ji rinkta ne tik kaip vadovo, bet ir jaunojo šaulio. Matau abi situacijas, kaip gali jaustis vadovas ir kaip jaunasis šaulys sprendžiant problemą.

Stovyklose reikia ir lankstumo, išmonės, turi matyti situaciją ir ją skaityti, kad šioje stovykloje nepavyks procesai, kurie man įprasti atlikti, vadinasi, turėjau žiūrėti truputį lanksčiau, kad galėčiau pasiekti rezultatą, kurio noriu.

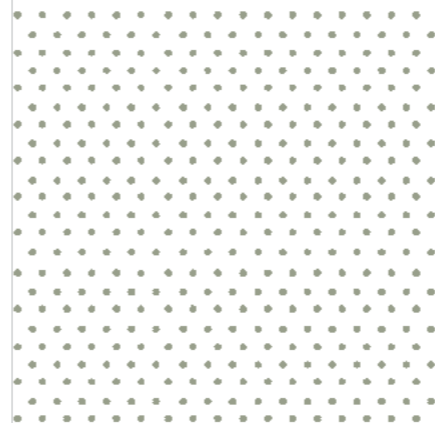
5

6

5. Donatas Vaisvalavičius moko stovyklautojus pasiruošti maisto iš Lietuvos kariuomenės sausojo maisto paketo.

6. Sandra Vasiliauskienė, Ralfas Andriūnas ir Donatas Vaisvalavičius aptaria dienos veiklų turinį.

Žiūrint į stovyklą, manau, priimtas geras sprendimas siųsti mus. Buvome tinkami instruktoriai, išlaviravome visas situacijas. Skrisdami į Ameriką galvojome apie įvairias galimybes. Turėjome savo viziją, kas yra pas mus, kas vyksta, mums stovyklos yra įprastos. Atvažiavę čia padėlojome grafiką, susėdome, supratę, kad bus ne taip, kaip pažįstama, reikia perdaryti. Mūsų tikslas buvo neparasti vaikų, kad jie neišsigastų, kad priimtų jaunojo šaulio idėjas. Nesistengėme vaikams padaryti kuo sunkesnės dienos, siekėme juos išugdyti.

Kas Jums pačiam stovykloje įsiminė, patiko, padarė išpūdį?

Man labai buvo gera, kai išgirdau, kaip stovykloje vaikai gieda Lietuvos Respublikos himną. Tai buvo kažkas tokio.

Ir Lietuvoje ne visi vaikai gali sugiedoti giesmę, o čia giedojo puikiai.

Žinojome, kad beveik visi vaikai gimę JAV, kai kurie iš mišrių šeimų, ir giedamas Lietuvos himnas buvo didelis emocinis siurprizas.

Vienas iš mūsų mažesnių vaikų dėjo daug pastangų, kad išmoktų skanduotę, ir išmoko.

Vieną vakarą, kol kažkam nesimiegojo, mokėmės skanduotę. Bet mane nustebino tai, kad po pusryčių, kai vieni pavalgo ir prasideda laisvumas, nes instruktoriai dar pusryčiauja, tas berniukas

mokėsi skanduotės žodžius, atsiverčia lapą, perskaito, kartoja. Nebebuvo klausimų, kas užves skanduotę. Kai kurių vaikų motyvacija džiugiai stebina.

Jūsų balsas mus visus kėlė, Jūsų balsas davė komandas, mokėte vaikus žygiuoti, Jūsų balsas sustatydavo į vietas, į dieną. Bet vaikai Jus ir labai mylėjo.

Tai jutau ir aš. Kai matau, kad vaikas komandas pradeda imti asmeniškai, ir Lietuvoje, ar čia, pasikviečiu ir pasikalbame, paaiškinu, kad nei viena komanda, nei vienas pakeltas balsas nėra asmeniška. Tai toks šios stovyklos pobūdis, kariuomenės pobūdis, komandas reikia priimti kaip komandas. Sakau, jeigu kalbėsiu jums lygiu tonu, jūs manęs neklausysite, neišsirikiosite.

Vaikai gal suprato, kad tai, ką aš darau, yra teisinga. Nėra taip, kad vieną labiau myliu, neskirstau, visi yra stovyklautojai, lygūs, o aš darau tai, ką turiu daryti.

Niekas taip gerai neįaučia, kaip vaikai. Jie jaučia, kada tu žinai, ką darai. Ir instruktoriams sakau, turite išsigrįninti medžiagą, ką dėstote, nes niekas taip gerai nepajaus, kaip vaikai, kad nesuprantate, ką sakote. Galite paskaityti skaidrę ar papasakoti, ką esate girdėję, bet vaikas pajus, ar turite žinių.

Dėl to stengiuosi rodyti tvirtumą rikiuotėje, parodyti, kad žinau, ką darau, ir nebijau suklysti, nes suklydęs galiu išmokti, kitą kartą padarysiu geriau. Jeigu bijosi suklysti, daug dalykų gyvenime neišmoksi ir nepatirsi.

Man patiko jūsų tvarka, kai pradėjote vaikus ugdyti į kolektyvą. Visus stovyklautojus suskirstėte į tris grupes ir tos grupės nebuvo sujungtos nei pagal amžių, nei pagal ūgį, tiesiog trys grupės. Ir labai patiko, kad būti lyderiu kiekvieną dieną gavo galimybę vis kitas vaikas. Visada laukiau, kai ateis jaunesni ir mažesnio ūgio, stovės priekyje ir vadovaus didesniems.

Taip ir buvo stovyklos pabaigoje, mažiausi stovėjo priekyje. Toks lyderio ugdymo būdas, kad ir tu gali, ir tu gali.

Stovyklos pradžioje neišskirstėme miegamųjų vietų, leidome, kad pasirinktų, su kuo gyvens. Lietuvoje turime kitą taktiką, būna, kad į stovyklas atvažiuoja trys draugai, ir visi laikosi kartu, paskirstydami miego vietas išskaidai mažas kompanijas. Jos labai kenkia bendrai harmonijai, draugai kartais nėra suinteresuoti susipažinti su kitais ir bendrauti.

Bet kai išmėtai po skyrius, duodi užduotis, neturi iš ko rinktis, turi susipažinti su kitais vaikais, bendrauti, dirbti, daryti, tartis, spręsti. Manau, tai pasiteisinusi taktika.

Jaunųjų šaulių stovyklos tikslas – išugdyti lyderį, pasitikintį, turintį žinių ir patirties.

Girdėjau, kad vaikus į stovyklą Lietuvoje jau nuo pirmos dienos priimate kitaip. Mes leidome ir tėvams padėti pastatyti palapines, ko nedarote jūs. Taip pat supratau, kad Lietuvoje tikrinama, ką vaikai atsiveža į stovyklą, nereikalingi daiktai sudedami atskirai ir atiduodami išvykstant.

Savo rinktinėje stovyklas rengiame kariniame batalione, kur gyvena kariai. Tai karinė teritorija, tėvai atveža prie vartų, paduota anketą, patikriname, vaikas eina už vartų į rikiuotę, tėvai važiuoja namo.

Šimtą vaikų sukomplektuojame, būrio vadas veda į stovyklavietę. Pravedamas bendras instruktažas, sutikrinamas dalyvavimas, skaitome pavardes, ar tikrai visi dalyvauja.

Vyksta daiktų patikra, akcentuojame, kad vaikai nesivežtų jokio papildomo maisto, užkandžių, saldinių ir panašiai. Aišku, kažkas moka geriau paslėpti, įsineša, nėra bėdos, vadinasi, tas vaikas jau sumanus, sugeba apeiti sistemą. Bet stengiamės patikrinti, nes valgykla yra aukščiausio lygio, apskaičiuotos kalorijos, vaikas bus sotus ir laimingas. Prisinešdami savo maisto, išmuša rutiną iš rikiuotės, nueina į valgyklą, nevalgo, o saldiniai dar cukrus, padaro vaiką superaktyvų.

Skirstydami į būrius nenorime, kad viename skyriuje būtų vien mažai ir silpni, kitame, – vien suaugę ir stiprūs. Lietuvoje yra stovyklų, kuriose dalyvauja ir moksleiviai, ir jaunieji šauliai kartu. Tai reiškia, kad atvažiuoja nemažai jaunųjų šaulių, kurie turi didelės patirties, bet kita dalis moksleivių stovyklauja pirmą kartą ir jiems daug kas nauja.

Jeigu sustatysime būrį vien iš moksleivių, o kitą – iš jaunųjų šaulių, vienas skyrius skins visus laurus, o kitas atsiliks. Mes išmaišome, kad būtų įdomiau vaikams ir nebūtų silpnų skyrių.

Jauną žmogų taip lengviau pritraukti. Jaunieji šauliai eina drąsiai, papasakoja, kaip jis išmoko. Vaikai yra geriausias asmeninis pavyzdys, iškomunikuojantis informaciją ir motyvuojantis pasirinkti.

Ačiū Jums už išsamų pokalbį. x

1

ONOS PUTVINSKAITĖS-TERCIJONIENĖS 125-OSIOMS GIMIMO METINĖMS

5

Tekstas: STASYS IGNATAVIČIUS

Žymi Lietuvos šaulių sąjungos ir visuomenės veikėja, pedagogė, publicistė Ona Putvinskaitė-Tercijonienė gimė 1899 metų spalio 9 dieną Šilo Pavėžupio dvare, Žemaitijos bajorų Vlado ir Emilijos Putvinskių šeimoje.

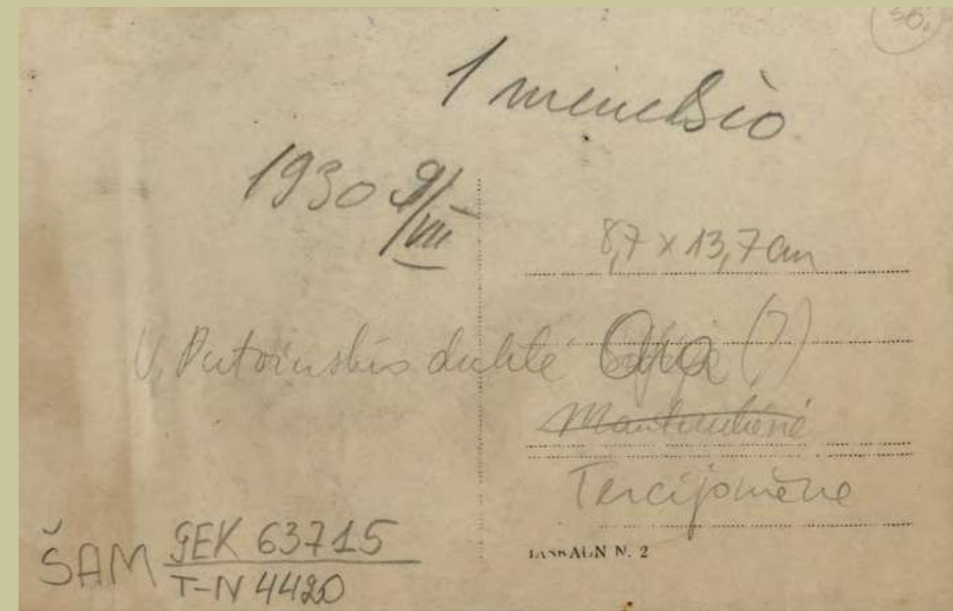
Pradžios mokslus Ona pradėjo tėvo V. Putvinskio dvaro darbininkų vaikams dar 1899 metais įkurtoje slapoje lietuviškoje mokykloje, kurioje [steigus mokyklą] mokytojavo rašytojai Žemaitė, Gabrielė Petkevičaitė-Bitė, Jadvyga Teofilė Juškaitė-Širšė, Jonas Biliūnas. Vėliau tęsė mokslus Liepojoje ir Maskvoje komercinėse mokyklose, baigė Šiaulių gimnaziją, o aukštąjį išsilavinimą gavo Berlyne studijuodama vaikų auklėjimą Froebelio sistema. Grįžusi į Lietuvą dirbo vaikų darželių ir aikštelių vedėja, inspektore paskaitininke, kursų organizatore. 1919 metų birželio 27 dieną tėvui Vladui Putvinskiui ir Matui Šalčiui įkurus tarpukario Lietuvoje gausiausią ir garbingiausią visuomeninę organizaciją – Lietuvos šaulių sąjungą, Ona Putvinskaitė viena pirmųjų moterų aktyviai įsitraukė į jos veiklą.

O. Putvinskaitė, apsižiūrėjusi, kad Šaulių sąjungoje mažoka moterų, ėmė telkti jas darbui iki tol apleistose šaulių veiklos srityse. Knygoje „Moterys, kūrusios Lietuvą“ (A. Auškalnytė, 2020) rašoma, kad O. Putvinskaitė suprato, jog ne visos į šaulių organizaciją atėjusios moterys mokėjo naudotis ginklu, bet jų motyvacija ir specifiniai įgūdžiai buvo labai reikalingi organizacijai.

1.-2. Ona Putvinskaitė-Tercijonienė su dukra Aldona ir kita nuotraukos pusė. Lietuva. 1930-07-09. Fotografas nežinomas. Šiaulių „Aušros“ muziejus

Vėliau į šios organizacijos darbą įtraukė ir savo vyrą dr. Vincą Tercijoną. Pirmasis, kaip šaulės, kovos krikštas O. Putvinskaitėi išpuolė jau rugpjūčio mėnesį malšinant lenkų karinės organizacijos POW (Polska Organizacja Wojskowa) planuojamą sukilimą. O. Putvinskaitė vykdė žvalgybą, budėjo šaulių būstinėje, dešifravo slaptus lenkų dokumentus ir taip prisidėjo likviduojant POW sąmokslą, kurio metu Lenkijos valstybės viršininkui ir vyriausiajam vadui Juzefui Pilsudskui inicijuojant norėta nuversti Lietuvos vyriausybę.

O. Putvinskaitė, apsižiūrėjusi, kad Šaulių sąjungoje mažoka moterų, ėmė telkti jas darbui iki tol apleistose šaulių veiklos srityse. Knygoje „Moterys, kūrusios Lietuvą“ (A. Auškalnytė, 2020) rašoma, kad O. Putvinskaitė suprato, jog ne visos į šaulių organizaciją atėjusios moterys mokėjo naudotis ginklu, bet jų motyvacija ir specifiniai įgūdžiai buvo labai reikalingi organizacijai. „Ar gali šaulys kokybiškai dirbti, jei ranka sužeista, o galva pilna ramybės neduodančių utėlių? Kaip į Sąjungą pritraukti naujų

2

narių, jei niekas apie jos veiklą nežino? Iš kur gauti lėšų planams įgyvendinti?“ Tokius klausimus ir kėlė Ona bei pati ėmėsi rimtų darbų – sanitarija, higiena, ūkio reikalai, straipsnių ruošimas žurnalams „Motina ir vaikai“, „Trimitas“, „Šaulė“, aukų rinkimas, kursų ir stovyklų organizavimas, darbas vaikų darželiuose, būsimų šaulių ir jų mokytojų ugdymas... Tai tapo kasdieniu jos darbu Šaulių sąjungoje. 1927 metų kovo 14 dieną ji buvo išrinkta Kauno šaulių būrio Moterų sekcijos pirmininke, buvo pirmoji Kauno šaulių būrio moterų skyriaus vadė. 1933 metų liepos 23 dieną įvyksiamame pirmajame visuotiniame šaulių moterų suvažiavime, kuriame skaitė pranešimą, buvo išrinkta į šaulių moterų centro komitetą, buvo komiteto prezidiumo narė ir Sveikatos sekcijos vedėja.

Kaip žurnalo administratorė (pirmoji) darbotvarkė „Trimitas“ ir daug rašė šaulių moterų reikalais, 1932 metais Kelmėje statant Šaulių namus (buvo pavadinti Vlado Putvinskio vardu), su vyru Vincu statybai paaukojo 1 tūkstantį litų (tais laikais buvo labai dideli pinigai). 1940 metų birželio 15 dieną sovietams okupavus Lietuvą, Tercijonų šeimai pavyko išvengti tremties, nors mama Emilija, broliai Stasys ir Vytautas buvo įkalinti, ištremti ir į Lietuvą daugiau negrįžo. Emilija Putvinskienė nuo ligų ir išsekimo mirė 1942 metų liepos 30 dieną Syktyvkaro kalėjime. Stasys Pūtvis 1942 metų balandžio 4 dieną numarintas Gorkio (dabar – Žemutinis Novgorodas) kalėjime, Vytautas Pūtvis 1942 metų lapkričio 5 dieną sušaudytas Kansko lageryje. Artėjant antrajai sovietinei okupacijai, 1944 metų liepos mėnesį pasitraukė į Vokietiją, gyveno pabėgėlių stovykloje, 1949 metais emigravo į JAV.

Į JAV emigravo ir jos seserys Sofija Putvinskaitė-Mantautienė (aktyvi Šaulių sąjungos narė, 1920–1922 metais Kauno šaulių būrio moterų sekcijos sekretorė ir šaulių moterų sporto vadovė, 1923 metais prasidėjus Klaipėdos krašto sukilimui, kartu su žymia Lietuvos žvalgybininke Marcele Kubiliūte įsteigė Klaipėdos krašto sukilimui remti komitetą, nuo 1938 metų iki okupacijos – šaulių moterų vadė; vyras Aleksandras Mantautas – Šaulių sąjungos Kultūros ir propagandos skyriaus viršininkas, ilgametis LŠS Centro valdybos narys, jos sekretorius, vienas iš 1923 metų Klaipėdos krašto sukilimo iniciatorių, organizatorių ir dalyvių, aktyviai prisidėjo steigiant Klaipėdos krašto XX šaulių rinktinę, 1939–1940 metais redagavo „Trimitą“; sūnus Vaidievis Andrius Mantautas ateityje tapo vienu iš LŠS Tremtyje (dabar – LŠS Išeivijoje) atkūrėjų, iniciatyvinio atkūrėjų branduolio sekretorius, LŠST ir LŠSI garbės pirmininkas ir vadovas, LŠS garbės šaulys) su šeima ir jauniausioji sesuo Emilija Pūtvytė (iki 1938 metų – Putvinskaitė).

1952 metų pradžioje Mantautų šeimoje kilo mintis JAV atkurti Šaulių sąjungą ir tęsti Vlado Putvinskio įkurtos organizacijos veiklą NEPRIKLAUSOMAI LIETUVAI. Greitai atsirado bendraminčių, pritariančių šiam rizikingam sumanymui, nes tam tikruose išėivijos lietuvių sluoksniuose ir JAV bei Kanados saugumo organuose vyravo Sovietų Sąjungos propagandos primesta nuomonė apie profašistinę Šaulių sąjungos orientaciją, be to, kludė ir neturėjimas savo teritorijos bei išėivijos lietuvių užimtumas, jiems aktyviai dalyvaujant įvairių tautiškų organizacijų veikloje. Šiai minčiai pritarė ir O. Putvinskaitė-Tercijonienė su vyru Vincu bei tapo LŠS organizacinio atkūrėjų »

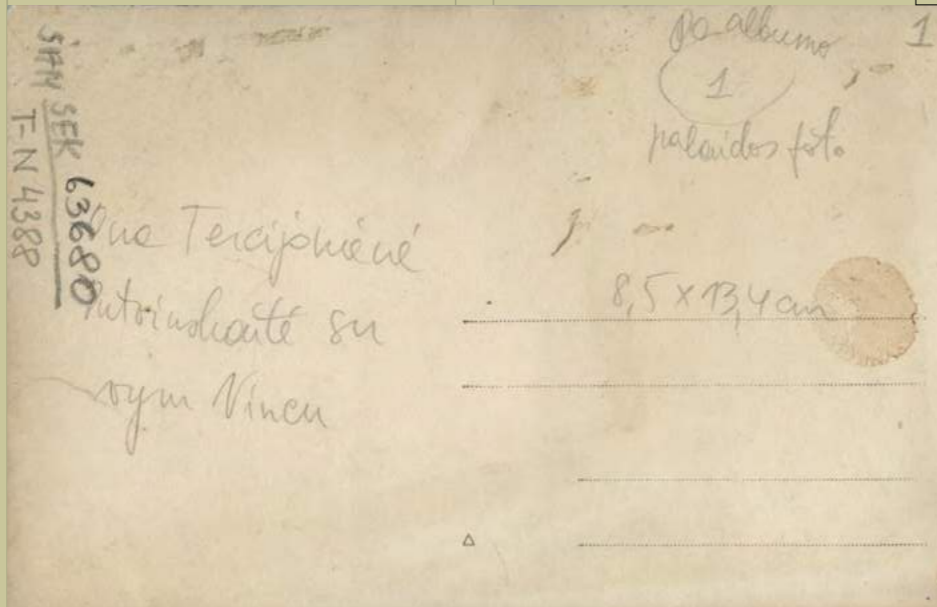
branduolio nariais (be Onos ir Vinco Tercijonų, Šaulių sąjungos atkūrimo veikloje dalyvavo Sofija, Aleksandras ir Vaidievis Andrius Mantautai, buvęs LŠS viršininkas plk. Mykolas Kalmantas, buvęs LŠS Centro valdybos pirmininkas adv. Rapolas Skipitis, Alf as Valatkaitis, Eugenija Klupšienė, gen. Kazys Musteikis, prof. Emilija Pūtvytė, dr. Vanda Daugirdaitė-Sruogienė, Raminta Mantautaitė-Molienė ir kiti).

Dvejus metus truko įtemptas ir kruopštus darbas su JAV ir Kanados valstybinėmis institucijomis, kol buvo gautas leidimas organizaciją steigti (atkurti). Šiuo periodu titanišką darbą atliko Vaidievis Andrius Mantautas, kuris ne kartą lankėsi Vašingtone ir susitikinėjo su Lietuvos diplomatinės atstovybės, VLIK'o ir O. Kersteno komiteto vadovais, JAV valdžios pareigūnais bei įstaigomis, kol buvo patikintas, kad Lietuvos šaulių sąjunga nėra įtraukta į JAV Teisingumo ministerijos subversyviųjų organizacijų sąrašą... 1954 metų kovo 7 dieną, minint V. Putvinskio 25-ąsias mirties metines, Čikagos Lietuvių auditorijoje Tėvynės mylėtojų draugijos organizuotame renginyje buvęs LŠS viršininkas M. Kalmantas paskelbė apie organizacijos atkūrimą Lietuvos šaulių sąjungos tremtyje vardu. Naujai atkurtos LŠST laikinojoje centro valdyboje O. Tercijonienei, turint daug patirties dar nuo nepriklausomos Lietuvos laikų, buvo patikėtas darbas su šaulėmis, kurioms ji skaitė paskaitas, organizavo vakarones, užsiėmimus ir kursus, daug dėmesio skyrė šauliškajai spaudai. 1958 metų liepos 5 dieną įvykusiame pirmajame LŠST dalinių atstovų suvažiavime, kaip ir daugeliui Iniciatyvinio atkūrėjų branduolio nariams, O. Tercijonienei buvo suteiktas LŠST garbės narės vardas. Šio suvažiavimo metu pirmuoju LŠST Centro valdybos pirmininku buvo išrinktas Aleksandras Mantautas. Reikėtų paminėti, kad O. Tercijonienė, be aktyvios veiklos LŠST, buvo aktyvi Bendrojo Amerikos lietuvių fondo Brookolno skyriaus narė. 1973 metais LŠST išleido monografiją „Vladas Putvinskis-Pūtvis. Gyvenimas ir parinktieji raštai“, prie kurios leidybos lėšomis prisidėjo Tercijonų šeima. LŠS Tremtyje garbės narė O. Putvinskaitė-Tercijonienė mirė 1972 metų vasario 5 dieną Buntone, Naujojo Džersio valstijoje. x

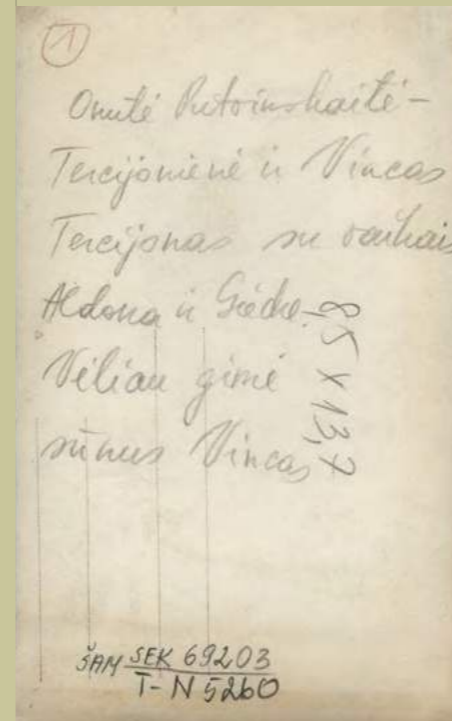
3

4

3.-4. Ona Putvinskaitė-Tercijonienė su vyru. Lietuva. Maždaug XX a. 3 deš. Fotografas nežinomas. Šiaulių „Aušros“ muziejus.

Ona Putvinskaitė-Tercijonienė kaip žurnalo administratorė (pirmoji) darbavosi „Trimite“ ir daug rašė šaulių moterų reikalais, 1932 metais Kelmėje statant Šaulių namus (buvo pavadinti Vlado Putvinskio vardu), su vyru Vincu statybai paaukojo 1 tūkstantį litų (tais laikais buvo labai dideli pinigai).

5

5.-6. Vieno iš Lietuvos šaulių sąjungos ikūrėjo ir pirmininko Vlado Putvinskio-Pūtvio (1873-1929) bei moterų šaulių garbės vadės Emilijos Putvinskienės (1876-1942; Gruzdytės) dukra, pedagogė, visuomeninkė Ona Putvinskaitė-Tercijonienė (1899-1972) su vyru Vincu Tercijonu (1890-1964) bei vaikais Aldona ir Giedre.

Ši fotografija yra dalis Lietuvos šaulių sąjungos vieno steigėjų Vlado Putvinskio šeimos ir šaulių organizacijos archyvo, kurio turinys buvo paslėptas pieno statinėse ir užkastas dvarininkams Putvinskiams priklausiusio dvaro Graužikų kaime kieme, kad šios medžiagos nerastų Lietuvos Respubliką užgrobę sovietiniai okupantai. Šiaulių „Aušros“ muziejus.

6

7

8

7.-8. Ona Putvinskaitė-Tercijonienė su dukra Giedre. Lietuva. XX a. 4 deš. pr. Šiaulių „Aušros“ muziejus.

90 KARTŲ VALIO!

D. Gerb. p. prof. Galaunei P

Nuoširdžiai kviečiame Tamstą atsilankyti į
V.D. Universiteto studentų šaulių korp. „Sajos“

Vakara—Balių,

kuris įvyks 1938 m. balandžio mėn. 30 d. Šaulių
Sąjungos salėje. Menišką dalį išpildo korporantės-tai.

Pelnas skiriamas ginklams pirkti.

Pradžią 21 val., pabaigą 4 val.

Korp. Taryba

1

6

1. Korporacijos SAJA kvietimas profesoriui, meno istorikui, grafikui, muziejininkui, kultūros veikėjui Pauliui Galaunei. 1938 m.

Tekstas:
KORNELIJA ŽILIONYTĖ

Šauliškumas ir lyderystė – tai vieni iš svarbiausių šaulių studentų korporacijos Saja pamatų. Saja – ne tik studentus vienijanti organizacija, bet ir bendruomenė, spinduliuojanti akademiškumą ir pasaulyje garsėjanti galantišką korporatyvizmą.

KAS YRA KORPORATYVIZMAS?

Nors XX amžiaus korporatyvizmas buvo vienas iš svarbiausių studentijos pamatų, dabartinėje Lietuvoje jis nėra taip gerai žinomas. Iš Vakarų atėjusi tradicija ir aplink ją susikūrusi bendruomenė rėmėsi keliais svarbiais principais: ypatinga hierarchija, akademiškumu, garbe, patriotizmu ir amžina naryste. Galantiški korporantai rinkosi į vakarones, kurių metu debatavo, diskutavo, linksminosi bei dalyvavo špagų dvikovose, išlaikydami savo korporantišką garbę bei eleganciją.

Panašios grupės buvo atrandamos antikoje; istorijoje randamos profesinių grupių užuomazgos. Dabartinės korporacijos taip pat organizuojamos profesiniu pagrindu, pavyzdžiui, korporacija „Fraternitas“ vienija medikus, o korp! „TilLia“ – istorikus. Tačiau tai nėra korporacinis reikalavimas, priklausantis nuo profesinio išsilavinimo; korporatyvizmas remiasi stipriu bendruomeniškumo principu, tad šaulystė yra puikus korporacinio susitelkimo pamatas.

Pačios korporacijos kūrėsi dar XIX amžiuje ir daugelis iš jų išliko iki šių dienų. Aukštosiose mokyklose besikuriančios korporacijos vienijo studentus ir dėstytojus, kurie taip pat prisijungė prie hierarchinio korporacijos režimo: pradedant nuo junjorų, pereinant iki senjorų ir filisterių statuso. Junjorai – tai korporacijos pagrindas, dažnas studentas, siekiantis tapti nariu. Junjonarystės laikotarpiu tokie asmenys dalyvauja korporacinėse veiklose, susipažįsta su tradicijomis. Kadangi narystė amžina, priima sprendimą, ar nori įsipareigoti. Sajos korporantiška sudėtis yra gana panaši, tačiau įtikinamai sulietuvinta – junjorai vadinami kandidatais, senjorai – sąjūnais, o filisteriai – sendraugiais.

TRUMPA SAJOS KORPORANTIŠKOJI ISTORIJA

Besikuriant Europos korporacijoms, LŠS ideologo Vlodo Putvinskio-Pūtvio dukra Emilija Putvinskaitė prisidėjo prie besikuriančio VDU šaulių studentų būrio. Ji dar 1932 metais prisidėjo prie šio būrio tvarkos užtikrinimo, įregistravimo bei aktyvinimo. 1934 metų vasario 23 dieną sustiprėjęs būrys buvo pertvarkytas į šaulių kuopą, o per pertvarkymą vienas iš būrių pavadintas Saja – šaulių studentų sugalvotu tarptautinio žodžio „korporacija“ atitikmeniu. 2007 metais buvo įkurtas Lietuvos šaulių studentų klubas, kuris 2010 metų gegužės 19 dieną reorganizuotas į XX amžiaus korporantikos tradicijas puoselėjančią Lietuvos šaulių studentų korporaciją Saja.

1934 metų vasario 23 dieną sustiprėjęs būrys buvo pertvarkytas į šaulių kuopą, o per pertvarkymą vienas iš būrių pavadintas Saja – šaulių studentų sugalvotu tarptautinio žodžio „korporacija“ atitikmeniu.

DABARTINĖ SAJA IR KORPORATYVIZMO PAMATAS ŠAULYSTĖJE

Pasak šaulio ir Sajos sendraugio dr. Mindaugo Nefo, Sąją galima prilyginti Lietuvos šaulių sąjungos intelektualioms pajėgoms. Aukštųjų mokyklų studentai, jau studijas baigę akademikai ar kitų sričių atstovai neretai jungiasi į Sąją, norėdami patirti šauliškumo ir akademiškumo junginį. Autentiškomis tradicijomis garsėjanti Saja kiekvienais metais kviečia šaulius ir studentus į adventą partizaniškai, gegužinę, jaunųjų šaulių asamblėją bei kitas jau tradicija tapusias veiklas. Saja kviečia kurti platformą kalbėti apie pilietiškumą, gynybą ir istoriją, ne tik organizuodama aktualias diskusijas, bet ir bendraudama su visuomenininkais, aktyvistais bei kitais žymiais profesionalais – pagarbus dialogas yra svarbus Sajos akademiškumo pamatas. Be to, Saja agituoja savo studentus kurti ir skatinti panašias diskusijas. Viena tokių iniciatyvų – tinklalaidžių ciklas „Pilietiškumo pulsas“, kviečiantis klausytis sąjūniškų pokalbių su pašnekovais technologijų, istorijos, pilietiškumo bei kitomis aktualiomis temomis. Tokios ir panašios iniciatyvos siekia ne tik garsinti ir įtraukti studentus į šaulišką veiklą, bet ir parodyti, kad akademinis smalsumas turi tokią pačią vertę kaip ir kitos šauliškos vertybės. Tačiau, nenusimesdami šauliškų įsipareigojimų, sąjūnai šviečia ir buria visuomenę aktualiomis temomis – valstybės gynyba (projektas „Išmok ginti Tėvynę“), civiliniais mokymais (dėstymas diasporos šauliams ir jauniems šauliams), vidiniu kariniu ugdymu, skirtu Sajos nariams, bei patirties ir mokslo dalijimusi su kitomis korporacijomis (mokymai apie pilietinį pasipriešinimą).

SU GIMTADIENIU, SAJAI!

„Šaulys studentas yra ir turi būti ateityje ne tik šauliškosios garbės ir šauliškojo vardo vėliavininkas aukštojoje mokykloje, bet kartu skleidėjas ir daugintojas atgimstančios nenugalimų Vyčių dvasios Lietuvoje“, – sakė XX amžiaus šauliai studentai. Besikeičiant laikams, geopolitinei situacijai, atsirandant naujų pasiekimų bei neramumų, sąjūnai išlieka šauliškų pajėgumų dalimi; neretai kviesdami į diskusiją ar kurdami naujas iniciatyvas, sąjūnai tiesia tiltą studentijai, taip skatindami jaunuosius šaulius pasiilkti, o aukštųjų mokyklų studentus prisijungti prie Sajos. Lapkričio 9 dieną Saja švęs 90 akademiškumo, pilietiškumo, šviesumo bei šauliškumo metų. 90 valio mūsų Sajai!

Nuo socialinio tinklo paskyros užėmimo iki banko duomenų nutekimo:

KAIP APSAUGOTI SAVO SLAPTAŽODŽIUS?

Spalį Europoje yra minimas kibernetinio saugumo mėnuo, skirtas atkreipti dėmesį į sparčiai augančias grėsmes internete. Nors technologijos nuolat tobulėja, kibernetiniai nusikaltėliai taip pat tampa vis sumanesni. Jų taikiniais dažnai tampa tokie duomenys kaip nuotraukos, dokumentai, elektroniniai laiškai, žinutės ir banko sąskaitų informacija. Nors šie duomenys saugomi slaptažodžiais, programišiai vis tiek sugeba juos apeiti. Kaip jiems tai pavyksta ir ar įmanoma apsaugoti asmeninius duomenis?

7

Rubrika „Kibernetinis saugumas“ rengiama bendradarbiaujant su oficialiu ESET atstovu Lietuvoje „NOD Baltic“.

SLAPTAŽODŽIŲ TVARKYKLĖ IR DVIEJŲ VEIKSNIŲ AUTENTIFIKACIJA

Kaip įspėja „NOD Baltic“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas Ramūnas Liubertas, slaptažodžiai ar kita jautri informacija gali būti atskleista ne tik dėl jūsų, bet ir dėl organizacijos saugumo spragų, todėl įmonėms dažnai taikomi specialūs reguliavimo reikalavimai, įpareigojantys paviešinti informaciją apie įvykusius įsilaužimo atvejus.

Kalbant apie darbo aplinką, nors neretai pasitaiko atvejų, kai vartotojų duomenys nuteka dėl įmonės saugumo spragų, didelė dalis atakų įvyksta dėl darbuotojų klaidų. Todėl būtina žinoti, kaip tinkamai apsaugoti savo paskyras ir asmeninius duomenis“, – teigia kibernetinio saugumo ekspertas R. Liubertas.

Kai kurios žiniatinklio naršyklės, pavyzdžiui, „Google Chrome“ ir „Firefox“, gali automatiškai patikrinti, ar jūsų slaptažodžiai nepateko į žinomus duomenų nutekėjimo atvejus. Be to, naudojant „Chrome“ slaptažodžių tvarkyklės modulį, galima gauti rekomendacijas, kaip kurti tvirtesnius slaptažodžius, arba kitų slaptažodžių saugumą didinančių funkcijų pasiūlymus.

Dar viena saugumą stiprinanti priemonė – slaptažodžių tvarkyklė. Pasak kibernetinio saugumo eksperto R. Liuberto, tai patogus ir efektyvus įrankis, kai reikia valdyti didelį prisijungimo duomenų rinkinį, nes jos gali ne tik patikimai saugoti, bet ir sukurti sudėtingus slaptažodžius kiekvienai internetinei paskyrai.

Kita vertus, šios slaptažodžių tvarkyklės vis tiek nėra apsaugotos nuo pavojų ir išlieka patraukliu taikiniu programišiams, pavyzdžiui, rengiant atakas, kai bandoma pasinaudoti programinės įrangos pažeidžiamumu. Visgi tokie privalumai kaip nutekintų slaptažodžių patikros ir integracija su dviejų veiksmų autentifikacija (2FA) nusveria galimą riziką.

Bet to, ar interneto platybėse nebuvo atskleisti asmeniniai duomenys, pavyzdžiui, el. p. adresas arba paskyrų slaptažodžiai, patys kibernetinio saugumo ekspertai nuolat patikrina patikimoje svetainėje „Haveibeenpwned“. Jei programa informuoja apie galimą pavojų, verta imtis ekspertų įvardytų veiksmų.

KAIP UŽKIRSTI KELIĄ DUOMENŲ NUTEKĖJIMUI?

Dviejų veiksmų autentifikacija padeda išvengti priklausomybės vien tik nuo slaptažodžio. Kaip pataria kibernetinio saugumo ekspertas R. Liubertas, veiksmingiausia naudoti specialų 2FA saugumo raktą arba autentifikavimo programėlę, pavyzdžiui, „Microsoft Authenticator“ arba „Google Authenticator“. Šios priemonės gerokai apsunkins programišiams galimybę neteisėtai prisijungti prie jūsų paskyrų, net jei jiems pasisektų sužinoti slaptažodį.

Žinoma, labai svarbu susikurti stiprų ir sunkiai atspėjamą slaptažodį. „Baltimax“ IT inžinierius ir ESET ekspertas Gediminas Mikėlionis pateikia dvi pagrindines taisykles, kurių pats laikosi kurdamas slaptažodžius.

„Kurdamas slaptažodį ir siekdamas jį įsiminti, paprastą žodį konvertuoju į simbolius ir skaičius. Pavyzdžiui, iš „slaptažodis123“ keičiu į „5l@pt@z0dls123“. Išskirtiniais atvejais slaptažodžio išvis nežinau, nes įsimenu slaptažodžio kombinaciją klaviatūroje. Antra taisyklė – visada naudoju dviejų veiksmų autentifikaciją, jeigu sistema šią funkciją palaiko“, – akcentavo G. Mikėlionis.

Kibernetinio saugumo ekspertai pataria vengti užsirašyti prisijungimų vardus ant popieriaus arba laikyti juos užrašų programėlėje, taip pat nereikėtų saugoti paskyros prisijungimo duomenų interneto naršyklėje – ten jie dažniausiai saugomi tik kaip paprasti tekstiniai failai, todėl yra nesunkiai pažeidžiami duomenis galinčių išvilioti kenkėjiškų programų.

Taip pat verta kiekvienai paskyrai susikurti skirtingus slaptažodžius, mat kai kurios atakos būna nukreiptos į žmonių polinkį pakartotinai naudoti tuos pačius prisijungimo duomenis skirtingose svetainėse.

1. „Baltimax“ IT inžinierius ir ESET ekspertas Gediminas Mikėlionis ir „NOD Baltic“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas Ramūnas Liubertas.

PREVENCINĖS PRIEMONĖS ĮMONĖJE

Pasirūpinti saugumo priemonėmis būtina ir kiekvienai įmonei. Eksperto R. Liuberto teigimu, reikėtų investuoti į aptikimo ir atsako programinę įrangą, pastebėti programinės įrangos spragas bei jas taisyti, nes tai gali užkirsti kelią programišių atakoms.

Žmogiškasis faktorius taip pat gali sukelti pavojų, pavyzdžiui, kai darbuotojas atidaro nepatikimą el. laiško priedą arba paspaudžia nuorodą. Nuo tokių incidentų apsisaugoti padeda kibernetinio saugumo mokymai.

„Kiekviena įmonė, kuri rimtai rūpinasi duomenų saugumu, taip pat turėtų apsvarstyti duomenų praradimo prevencijos sprendimus ir įgyvendinti patikimą atsarginių kopijų darymo politiką. Be to, tvarkant didelius klientų ir darbuotojų duomenų kiekius, reikia taikyti griežtą šifravimo praktiką“, – apibendrino R. Liubertas.

Kibernetinis saugumas turi būti kiekvieno iš mūsų prioritetas. Todėl kviečiame pasinaudoti proga ir nemokamai gauti ESET apsaugą savo skaitmeninei erdvei.

DĖMESIO ŠAULIAMS!

Užpildę registracijos formą, gausite „ESET HOME Security Essential“ prenumeratą vienam įrenginiui visiems metams visiškai nemokamai. Šis skaitmeninio saugumo sprendimas padės apsisaugoti nuo virusų, šnipinėjimo programų, sukčiavimo atakų [Anti-Phishing] bei užtikrins saugų naršymą ir bankininkystę internete. x

RUSIŠKAS SAUSAS MAISTO DAVINYS. BESIILGINTYS SOVIETMEČIO LIKS PATENKINTI

Tekstas ir nuotraukos:
VALDAS KILPYS

1

1. Sauso davinio turinys.
2. Davinio įpakavimas pralaidus vandeniui, nors gana išvaizdus.
3. Atidarius pakuotę viskas sudėta į kartoninę dėžutę.
4. Kukuliai plaukia riebaluose.
5. Jautiena su morkomis ir žirneliais - bene vienintelis valgomas patiekalas.
6. Jautiena su ryžiais nuvylė. Nei ryžių, nei jautienos.

8

Laikant rankose sausą okupantų davinį neučia apima keistas jausmas: valgyti ar nevalgyti? Viena vertus, žinoti, kuo maitinami prieš kariai, verta, kita vertus – ar tai etiška? Ar šis maistas pritaikytas mūsų skrandžiui? Gal turi tiesioginių sąsajų su smegenimis? Kad ir kaip būtų, „Trimitas“ nusprendė išbandyti šį davinį ir pateikti savo nuomonę.

PILIULES – LAUKI!

Pradėkime nuo to, kad kiekviena kariuomenė pasirenka savo karių maitinimo sistemą. Tarkime, konkrečiu rusijos atveju tai yra vieno pavalgymo paketas visai dienai, o kitu – lietuviškojo sauso davinio atveju – pakuotė, skirta vienam pavalgymui, kurių per dieną turi būti net keli. Būtent todėl rusiškajame galima rasti tris pagrindinius patiekalus ir daugiau priedų. Rekrūtas gauna dėžę su maistu ir tai dienai viršinininkams ramu.

Nesileidžiant į kalorijų skaičiavimą, mūsų karys, gaudamas kelis sauso maisto davinius ar kombinuotą maitinimą per dieną, valgo sočiau. Nors, būkime atviri, nėra aišku, kiek ir kaip aptariamam maistui yra maitinami rusų kariai. Jei dienai gaučiau tokią pakuotę ir nieko daugiau – stipriai nusivilčiau. Tai Nr. 7 davinys, tad logiška būtų manyti, kad maisto derinių yra bent dešimt. Kitų gauti nepavyko, tad tolesni svarstymai remiasi būtent šiuo atveju.

Pakuotė kelia didelių įtarimų. Su mūsų šiais viskas aišku (hermetiškas plastikinis įpakavimas), o rusiškasis turi tik ploną vidinį plastiko sluoksnį, kuris nuo drėgmės neapsaugo. Viskas sudėta į popierinį apvalkalą, kuris turėtų ištišti gavęs drėgmės (tai spėjimas, nebandyta).

Trys pagrindiniai patiekalai supakuoti į aliuminio folijos „skardines“, kurios ant sauso spirito šildytuvo kaista gana greitai ir efektyviai. Tik tas šildytuvus yra gana žemas ir prastas. Mūsų šiais savo darbą atlieka keleriopai geriau. Išbandyta.

Šaukštai, druska ir pipirai, servetėlės – nieko naujo, tačiau itin įdomi atskirai supakuota piliulė, kuri, gamintojų teigimu, yra vaistas nuo visų bėdų. Vitaminai, maisto priedai ir dar bala žino kas – viską ten, suprask, rasite. Aišku savaime, į burną to š... niekas neėmė.

SUDĖTIS

Atidarius vaizdas gana malonus – daug visko. Bet, kai pamanai, kad šito gero turi užtekti visai dienai, mintys šiaip sau. Daug miltinių gaminių, t. y. krekeriai (baltų ir tamsių miltų), kurių privaryta bent keturios pakuotės. Regis, jais reikia užkąsti bet kurį patiekalą. Rusai taip mėgsta – viską valgyti su duona.

Toliau tiesiog viską išvardysiu. Mėsos gaminiai ir garnyrai: paštetai (kepenų ir mėsiškas iš visko), konservuotas kiaulienos bekonas, jautiena su žirneliais ir morkomis, jautienos kukuliai, ryžių košė su jautiena, lydytas sūris, daržovių tyrė. Saldesniai: obuolių tyrė ir uogienė, 3 pakuotės cukraus, šokolado plytelė. Saldumo

kaip ir nestigtų, nes prie jų pridėta kavos, arbatos, sausos grietinėlės ir aibė skiedžiamų gėrimų miltelių. Taip pat pakuotėje pūpsa drėgnos servetėlės (2 pakuotės), neperšlampami degtukai ir kramtomoji guma. Visą užbaigia sauso spirito tabletės ir skardinis išlankstomas šildytuvus su 3 plastikiniais šaukštais ir peiliu.

DEGUSTACIJA

Nr. 1. Jautienos kukuliai pasirinkau pradžia. Jei mirčiau, tai su daina. Atidarius vaizdas šiaip sau, bet pakenčiamas. Negeri dalykai pradėjo darytis ėmus šildyti turinį. Vadinamasis padažas labai skystas ir pagamintas nežinia iš ko: lyg lydytas sviestas su miltais, lyg riebalai su kažkuo, žodžiu, nenusakoma konsistencija ir skonis. Patys tame niekale plūduriuojantys kukuliai [tokie sumažinti kotletukai] visai valgomi, tik su jautiena jie neturi nieko bendro. Rusiški kukuliai iš kažkokios mėsos.

Nr. 2. Jautiena su morkomis ir žaliaisiais žirneliais nustebino. Visko nedaug, bet valgoma. Jautiena nesuirusi, du kad ir nedideli, bet identifikuojami gabalai, o žirneliai ir morkos net skanūs. Padažo tiek, kiek reikia, ir jis nesugadintas riebalų pertekliumi.

Nr. 3. Ryžių košė su jautiena, hm, neslėpsiu, kadangi tai mėgstu, tikėjau geriau. Regis, ruskeliai vėl taupė ant mėsos. Atidarius matyti daug riebalų (taip ir turi būti, tai sotus maistas), tačiau pradėjus šildyti pasirodo, kad tai ne riebalai, bet pervirti ryžiai. Konsistencija nenusakoma, jautienos tik draiskaliukai. Apie skonį neverta kalbėti. Ta pačia proga atsidariau ir daržovių „ikrus“ [rusijoje tai populiarus maisto žanras, kuris nesuvokiamas mums]. Iš esmės tai trintos daržovės (tyrė), kurias galima pašildyti, tačiau valgomos ir šaltos. Tiems, kuriems dabar apie penkiasdešimt – prisimins. Tokia daržovių košelė. Tris šaukštus suvalgiau apimtas praeities sentimentų. Tačiau žvelgiant dabarties akimis tai absoliutus niekalas. Nei skanu, nei kaloringa.

Kepenėlių paštetas kvėpia kaip ir kiekvienas iš subproduktų pagamintas maistas. Nepasakyčiau, kad prastesnis, nei galima nusipirkti mūsų paprastame prekybos centre už nedidelę kainą. Kadangi nesu tokių dalykų mėgėjas, antro pašteto tiesiog nebandžiau. Tai pagal apibrėžimą yra šlamštas.

Obuolių tyrė – ypatingo šlykštumo. Toks rudas skystis, kuris patys žinote ką primena. Užteko palaižyti. Šokoladas, kad ir juodasis, bet tikrai be kakavos pertekliaus. Palyginus su tikru juoduoju lietuvišku (belgišku) šokoladu, tai it *Laskovyji Mai* (šlykšti rusiška popgrupė) ir *Metallica*. Pataupyta. Tiesiog saldžios *saldainiškos* plytelės.

2

3

4

5

6

IŠVADOS

Jei būtų galimybė, tokius maisto davinius siūlyčiau idiotams ir kvaišoms, kurie ilgisi sovietmečio. Karinis maisto davinys veik idealiai atkartoja sovietinės valgyklos skonį. Tai įdomu, bet renkuosi lietuviškąjį sausą davinį.

P. S. Kitame „Trimate“ laukite ukrainietiškojo sauso davinio apžvalgos. Bus įdomu palyginti. x

LAPKRITIS

Lapkričio 1 d.

Visų šventųjų diena

Lapkričio 2 d.

Vėlinės

Lapkričio 4 d.

1794 metais Varšuvos priemiestyje Pragos mūšyje prieš carinės Rusijos kariuomenę žuvo Lietuvos sukilėlių vadas Jokūbas Jasinskas

Lapkričio 11 d.

1934 metais įkurta šaulių studentų korporacija „Saja“.

Lapkričio 12 d.

1884 metais Linionių kaime (Panevėžio r.) gimė vienas iš Lietuvos kariuomenės įkūrėjų, Krašto apsaugos komisijos narys, KA ministras, Generalinio štabo viršininkas, pėstininkų divizijos vadas, karo apygardos viršininkas gen. ltn. Mykolas Velykis. Mirė 1955 metų sausio 21 dieną, palaidotas Kaune Lapkričio 13 d. – 1919 metais įkurta Kauno šaulių rinktinė. Pirmuoju rinktinės pirmininku paskirtas B. Kemėšis

Lapkričio 13 d.

1919 metais įsteigtas Seinų šaulių skyrius-rinktinė

Lapkričio 16 d.

1919 metais iš Kauno išsiunčiamas pirmas šaulių būrys kovoti su bermontininkais. Būrio vadu paskirtas kpt. J. Vasiliauskas

Lapkričio 17 d.

1919 metais LŠS Centro valdyba patvirtino Panevėžio šaulių skyriaus-rinktinės steigimą. Pirmuoju pirmininku išrinktas mokytojas Jurgis Elisonas

Lapkričio 18 d.

Latvijos nepriklausomybės diena

1989 metais Vilniuje įvyko Lietuvos atsargos karininkų sąjungos atkuriamoji konferencija

Lapkričio 19 d.

1989 metais Kauno ir aplinkinių šaulių būrių narių bendrame susirinkime atkurta Kauno šaulių rinktinė, kuri pasivadino Vytauto Didžiojo vardu. Pirmuoju rinktinės pirmininku išrinktas Ovidijus Bernatonis

Lapkričio 21 d.

1919 metais LŠS Centro valdyba patvirtino Ežerėnų šaulių skyrių. Tai buvo Zarasų šaulių rinktinės įkūrimo pradžia

Lapkričio 21–22 d.

1919 metais Lietuvos kariuomenė sutriuškino bermontininkus Radviliškio–Meškuičių fronto ruože

1. Pulkininkas Jokūbas Jasinskis (aliejus, 19 a., dailininkas J. Moraczyński, Lietuvos nacionalinis muziejus)

2. Pirmasis atkurtos Lietuvos kariuomenės vadas – gen. Silvestras Žukauskas traukinyje pakeliui į frontą (1919; Lietuvos centrinis valstybės archyvas)

3. Per Radviliškio kautynes Lietuvos kariuomenės paimti karo trofėjai, parengti vežti į Kauną (1919 11 23; Lietuvos centrinis valstybės archyvas)

Lapkričio 21–23 d.

1919 metais kautynėse prie Radviliškio ir Šiaulių buvo sumušti bermontininkai, kurie buvo priversti chaotiškai trauktis iš Lietuvos teritorijos

Lapkričio 23 d.

Lietuvos kariuomenės diena

1934 metais Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, perlaidoti Nežinomo Kareivio palaikai

Lapkričio 25 d.

1989 metais buvo pasirašytas Vilniaus šaulių dalinio atkūrimo aktas, kurį pasirašė Vytautas Bastys, Linas Jučas, Darius Rimvydas ir Rimvydas Mintautas

Lapkričio 26 d.

1954 metais KGB Butyrkų kalėjime sušaudė legendinį Lietuvos partizanų vadą Joną Žemaitį-Vytautą

Lapkričio 29 d.

1936 metais Kaune įsteigtas pirmasis LŠS aviacijos būrys

Lapkričio 30 d.

Mažosios Lietuvos diena

MŪSŲ GINKLAS, MŪSŲ MOKSLAS – LIETUVAI TĖVYNEI!

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA

PRASMINGA IR GERBIAMA
PROFESIJA

2 BAKALAURO STUDIJŲ
PROGRAMOS

STIPENDIJA IR KARIŲ
SOCIALINĖS GARANTIJOS

ŠIUOLAIKINĖS GYVENIMO
SĄLYGOS

100 % VALSTYBĖS
FINANSUOJAMOS
STUDIJOS

VADO PAREIGOS

KARJERA LIETUVOS
KARIUOMENĖS
VIENETUOSE, NATO
ŠTABUOSE

WWW.LKA.LT

+370 682 31 072

LKA.ATRANKA@MIL.LT

@karoakademija

@lietuvos_karo_akademija

lietuvos karo akademija

PRENUMERUOK IR SKAITYK 2024

Prenumerata metams – 20 eurų
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

www.prenumerata.lt